

Informe anual de les Illes Balears 2019

G CONSELLERIA
O AFERS SOCIALS
I I ESPORTS
B OFICINA BALEAR
/ INFÀNCIA
I ADOLESCÈNCIA

ÍNDEX DE CONTINGUTS

CARTA DE PRESENTACIÓ DEL DIRECTOR

INTRODUCCIÓ

CAPÍTOL I

Context normatiu i organitzatiu
Marc normatiu i competencial

CAPÍTOL II

Queixes, consultes i actuacions de l'OBIA
Dades estadístiques de l'any 2019
Àmbits d'actuació analitzats

- a) Integració social i protecció jurídica del menor
- b) Educació i cultura
- c) Salut i maltractament
- d) Funcionament de les administracions públiques i de les entitats privades
- e) Internet i noves tecnologies

Línia d'atenció a l'infant i a l'adolescent 116 111
Actuacions del 2019
Motius de les telefonades

CAPÍTOL III

Activitats sectorials de l'OBIA

1. Jornades divulgatives, de formació i sensibilització
2. Parlament Infantil de les Illes Balears
3. Cooperació amb altres administracions
4. Col·laboracions amb organismes i recursos institucionals
5. Participació en actes. Agenda
6. Pacte Balear per la Infància

CAPÍTOL IV

Conclusions
Valoració de la situació dels drets dels infants i els adolescents a les Illes Balears
Reconeixements
Recordatoris legals

Annexos

Pressupost
Legislació

CARTA DE PRESENTACIÓ DEL DIRECTOR

L'any 2019 ha estat molt rellevant per als nostres infants i adolescents. El motiu fonamental ha estat que el Parlament de les Illes Balears ha aprovat la Llei 9/2019 de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i adolescència de les Illes Balears.

Ens hem de felicitar perquè el Parlament hagi aprovat per unanimitat un text legal que constitueix un avanç molt important, atès que estableix tot un seguit de drets que assisteixen els nostres nins, nines i adolescents. Les institucions i la societat en conjunt han de respectar i protegir aquests drets i, per suposat, també han de treballar per garantir el benestar dels infants i adolescents. En el títol VI, que tracta de l'organització institucional i administrativa, hi ha el capítol V, que es refereix a l'Oficina, la qual reanomena Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència, amb dependència directa de la conselleria amb competències de benestar social, encara que amb una total autonomia funcional i de gestió, i amb la missió de vetlar per la defensa i la promoció dels drets de les persones menors d'edat.

Entre les obligacions de l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) hi ha la de presentar un informe anual al Parlament de les Illes Balears sobre el grau de compliment dels drets de la infància i l'adolescència a la comunitat autònoma. En l'INFORME que presentem s'hi recullen les activitats que ha duit a terme l'OBIA, una valoració del nivell d'observança d'aquests drets al llarg de l'any 2019, algunes conclusions i recomanacions per millorar el respecte i l'assumpció d'aquests drets. Finalment, volem reconèixer les iniciatives que consideram que han destacat al llarg de l'any 2019 pel seu compromís amb el benestar dels menors.

Cal recordar que a l'OBIA atenem les queixes que arriben de particulars i de professionals per presumptes vulneracions dels drets dels menors. Aquestes queixes són investigades i, posteriorment, feim recomanacions i propostes a les institucions. En cas que observem que es pot estar vulnerant el dret d'un infant, traslladam la queixa a la Fiscalia de Menors.

A més d'atendre queixes i greuges, l'OBIA desplega una important activitat, entre d'altres: es reuneix amb responsables d'organitzacions i institucions relacionades amb la infància, sobretot la més vulnerable, sector aquest que constitueix una prioritat clara de l'Oficina; visita centres de protecció i reforma juvenil; actua en els mitjans de comunicació; fa enquestes; assessora professionals sobre temes de drets de la infància; organitza jornades; imparteix cursos; dona suport a projectes d'innovació en l'atenció a la infància i l'adolescència més vulnerable; recorda a les institucions de les Illes Balears les recomanacions del Comitè dels Drets de l'Infant a l'Estat espanyol; compareix al Parlament de les Illes Balears; promou la participació dels nins, nines i adolescents, i treballa amb altres organitzacions relacionades amb la infància, com la UNICEF, en l'impuls del Pacte Balear per la Infància amb el Parlament i els consells insulars.

Tenim una bona llei autonòmica per als nostres infants i adolescents, ara es tracta de desplegar-la sense demora i d'aquesta manera poder fer possible que les Illes Balears siguin un espai geogràfic, institucional i social compromès amb la defensa i el respecte dels drets de la infància, un lloc en el qual tots treballem per aconseguir una quota de benestar per als dels menors que els permeti ser futurs ciutadans responsables, solidaris, respectuosos amb les persones i el medi ambient, i que treballin pel bé comú.

Serafín Carballo García

Director de l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència

INTRODUCCIÓ

Enguany, amb l'entrada en vigor de la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor (ODDM) canvia de denominació oficial i passa a Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA).

Es tracta d'un canvi que afecta exclusivament la denominació oficial d'aquest òrgan, però no les funcions, ni l'estructura ni les competències. Aquesta modificació, a banda de ser disposada per la Llei esmentada, respon a una adaptació generalitzada en l'àmbit legislatiu i professional, tant estatal com internacional, per substituir el terme *menor o menors per infància i adolescència*, i identificar així dues etapes diferenciades en aquest període evolutiu, la infància (0-11 anys) i l'adolescència (12-18 anys), amb realitats i necessitats pròpies.

L'**INFORME** de l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència del 2019 recull una vegada més l'activitat desenvolupada al llarg de l'any. Reflecteix l'activitat diària, organitzativa i funcional de l'Oficina pel que fa als drets dels més vulnerables, els infants i els adolescents, amb una atenció especial per garantir l'interès superior del menor en totes les esferes de la vida.

Aquest INFORME engloba les **activitats** de l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència i les **actuacions** de seguiment en la defensa i el respecte dels drets dels infants i adolescents que es troben a les Illes Balears i, en algun cas, dels infants i adolescents residents que es troben fora del territori.

L'INFORME s'**estructura** en quatre capítols i un annex. El primer capítol tracta del context normatiu i organitzatiu de l'Oficina que estableix el marc d'actuació durant l'any 2019, i de tot el marc normatiu i competencial, amb especial consideració a l'entrada en vigor de la nova Llei de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència a les Illes Balears.

En el capítol II s'hi exposen les queixes, les consultes i les actuacions de l'OBIA, tant les dades estadístiques de l'any 2019 com l'anàlisi dels diferents àmbits d'actuació, que s'agrupen en cinc grans blocs, així com l'atenció mitjançant la línia d'ajuda a la infància i l'adolescència a les Illes Balears. Aquest capítol pretén ser un repàs de les actuacions dutes a terme a partir de les queixes presentades per la ciutadania, les visites fetes, les investigacions d'ofici, les reunions amb responsables i agents socials, etc.

El capítol III fa referència a l'activitat més representativa i institucional de l'Oficina, com ara els congressos o les jornades de divulgació dels drets de la infància i l'adolescència; la col·laboració amb agents socials, amb organismes i recursos; etc.

El capítol IV fa una valoració dels assoliments més destacables en l'àmbit de la infància i l'adolescència, i s'hi fan propostes de millora i recomanacions per assegurar el màxim compliment dels drets dels infants i els adolescents a les Illes Balears.

El darrer capítol és l'annex, en què es poden consultar el pressupost destinat a executar tota aquesta tasca i la normativa actualitzada que regula l'activitat de l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència.

CAPÍTOL I

CONTEXT NORMATIU I ORGANITZATIU

L'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) és un òrgan de l'Administració autonòmica que, amb dependència directa de la conselleria que té atribuïdes les competències en matèria de benestar social (actualment la Conselleria d'Afers Socials i Esports), funciona amb total autonomia funcional i de gestió, i vetla per la defensa i la promoció dels drets dels menors que es troben dins el territori de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

Així mateix, d'acord amb l'ordenament jurídic aplicable, l'OBIA pot estendre la defensa dels drets dels menors residents a les Illes Balears que es troben fora del seu territori.

L'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència ha continuat tractant i ha actualitzat, com ja és habitual, cinc àrees temàtiques o sectorials enfocades als drets de la infància i l'adolescència:

- La integració social i la protecció jurídica del menor
- L'educació i la cultura
- La salut i el maltractament
- El funcionament de les administracions públiques i les entitats privades
- La informàtica, Internet i les noves tecnologies

Aquestes tasques s'han duit a terme amb el personal adscrit a l'OBIA, que conforma un equip tècnic de professionals que té la funció d'informar, orientar i assessorar la ciutadania i les entitats; atendre les queixes i les denúncies, i verificar les situacions d'abús o incompliment dels drets dels menors. Està compost per un llicenciat en Dret, una treballadora social, una psicòloga i una auxiliar administrativa, a més del director.

MARC NORMATIU I COMPETENCIAL

La funció d'atendre la defensa dels drets dels menors com a principi rector de la política social està establerta en l'article 39 de la **Constitució espanyola**, que, a més, disposa l'obligació dels poders públics de garantir als menors d'edat la protecció prevista en els acords internacionals que vetlen pels seus drets.

Internacionalment, és aplicable la **Convenció sobre els Drets de l'Infant**, proclamada el 20 de novembre de 1989 per l'Assemblea General de les Nacions Unides i ratificada per 196 països. L'acta de ratificació converteix els països individuals en estats part, i cada estat part és requerit perquè promogui i converteixi la Convenció en lleis, política i pràctica. La Convenció, que té categoria de llei internacional i a l'Estat espanyol és de compliment obligat, atesos l'instrument de ratificació de 30 de novembre de 1990 i l'entrada en vigor el 5 de gener de 1991, és un conjunt bastant complet de normes que afecten la promoció i la protecció dels drets dels infants; tractats que es fonamenten en quatre principis o pilars cabdals (la no-discriminació; l'interès superior del menor; el dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament, i la participació i l'escolta del menor). Per tot plegat, el menor es configura com a ciutadà de ple dret.

A més, en l'àmbit europeu, cal esmentar la Resolució A3-0172/92 del Parlament Europeu, de 8 de juliol de 1992, sobre la **Carta Europea dels Drets de l'Infant**, i la **Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea**, de 7 de desembre de 2000, que consagra el dret dels menors d'edat a ser escoltats, així com la consideració de l'interès superior del menor i el dret a mantenir contacte amb els seus progenitors.

En l'àmbit estatal, transcorreguts gairebé vint anys des de la publicació de la **Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor**, s'han produït canvis socials importants que incideixen en la situació dels menors i que demanen una millora dels instruments de protecció jurídica per al compliment efectiu de l'article 39 de la Constitució i les normes de caràcter internacional. Així, el legislador estatal va considerar adient adaptar la normativa als acords i als

compromisos internacionals adquirits i als canvis de la societat, i ho va recollir en la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència, i en la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència. Ambdues lleis modifiquen substancialment les diferents normes que emparen el desenvolupament i la protecció de la infància i l'adolescència en el territori de l'Estat espanyol.

D'aquesta modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència, cal destacar i recordar que suposa una fita important en el reconeixement de l'**interès superior del menor**, atès que s'aplica una nova tècnica per valorar-lo que no recollia la normativa estatal fins a la publicació d'aquestes noves lleis.

Aquest concepte es defineix amb un contingut triple. D'una banda, és un dret substantiu, en el sentit que el menor té dret que, quan s'adopti una mesura que el concerneixi, s'hagin avaluat els seus millors interessos i, en cas que hi hagi altres interessos, s'hagin ponderat a l'hora d'arribar a una solució. D'altra banda, és un principi general de caràcter interpretatiu, de manera que, si una disposició jurídica es pot interpretar de més d'una manera, s'ha d'optar per la interpretació que respongui millor als interessos del menor. Però a més, en darrer lloc, aquest principi és una norma de procediment. En aquestes tres dimensions, l'interès superior del menor té una mateixa finalitat: assegurar el respecte complet i efectiu de tots els drets del menor, i també el seu desenvolupament integral.

Així, des de l'entrada en vigor del nou sistema de protecció a la infància i l'adolescència, tots els professionals i operadors jurídics, institucions —públiques o privades—, tribunals i òrgans legislatius han de valorar l'interès superior del menor, sense cap mena de discriminació, en totes les accions i decisions que l'afectin, tant en l'àmbit públic com en el privat, que esdevé primordial, i n'han de reflectir la motivació en els informes tècnics, les decisions i les resolucions que dictin.

D'altra banda, cal assenyalar que la reforma de la legislació sobre infància i adolescència de 2015 incideix en la protecció jurídica dels menors d'edat amb discapacitat. D'acord amb la **Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat**, aprovada el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de les Nacions Unides i ratificada per Espanya, les administracions públiques han de garantir el compliment d'aquests drets previstos en la llei i vetllar, a més, pels grups especialment vulnerables, com són els menors d'edat amb discapacitat. La finalitat d'aquesta Convenció és promoure, protegir i assegurar el gaudi ple de tots els drets humans i llibertats fonamentals en condicions d'igualtat i, per això, els estats part han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar que tots els infants i adolescents amb discapacitat gaudeixen plenament d'aquests drets i llibertats en igualtat de condicions amb la resta d'infants i adolescents. Això, tenint en compte que s'ha de garantir al menor que estigui en condicions de formar-se un judici propi, que tingui dret a expressar la seva opinió lliurement sobre tots els assumptes que l'afectin, amb la consideració deguda segons la seva edat i maduresa, i a rebre assistència apropiada d'acord amb la seva discapacitat i edat per poder exercir aquest dret.

En l'àmbit autonòmic, l'article 13 de la **Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears**, estableix que els ciutadans de les Illes Balears, com a ciutadans espanyols i europeus, són titulars dels drets, els deures i les llibertats reconeguts en la Constitució, en l'ordenament de la Unió Europea i en els instruments internacionals de protecció dels drets humans, individuals i col·lectius. Així mateix, els poders públics de les Illes Balears estan vinculats per aquests drets i llibertats i han de vetllar per protegir-los i respectar-los, i també pel compliment dels deures.

L'article 16.3 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears estableix, pel que fa als drets socials, que l'actuació de les administracions públiques de les Illes Balears s'ha de centrar primordialment, entre altres àmbits, en la protecció específica i la tutela social del menor.

En virtut de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, s'ha dictat la **Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i dels drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears**, prèviament elaborada com

a projecte per la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació del Govern de les Illes Balears, que fou consensuat amb els consells insulars i presentat als ajuntaments, així com al Consell d'Infància i Família de les Illes Balears i el Consell de Serveis Socials; posteriorment, després dels corresponents tràmits i debats parlamentaris en el si de la Comissió d'Assumptes Socials i Drets Humans, fou aprovada pel ple del Parlament de les Illes Balears i publicada al *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, i va començar a vigir el 28 de maig de 2019.

La promulgació d'aquesta Llei respon a la necessitat d'actualitzar diferents qüestions que l'anterior Llei 17/2006, de 13 de novembre, integral de l'atenció i dels drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, no podia solucionar, principalment pels canvis introduïts en la matèria a conseqüència de les modificacions fetes per l'Estat en el sistema de protecció de la infància i l'adolescència mitjançant les dues lleis abans esmentades.

Pel que fa a l'estructura i el contingut, la Llei consta de 263 articles distribuïts en set títols, tretze disposicions addicionals, tres disposicions transitòries, una disposició derogatòria i vuit disposicions finals.

Així, la Llei 9/2019, a més d'actualitzar el sistema de protecció de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, pretén aclarir la distribució competencial en aquesta matèria que tenen les diferents administracions públiques, així com recollir i actualitzar el catàleg de drets i dels deures dels menors i, en general, revisar els aspectes que establia l'anterior Llei autonòmica 17/2006, de 13 de novembre, amb un triple vessant:

En primer lloc, tracta de garantir als infants i adolescents que resideixin o es trobin al territori de la nostra comunitat l'exercici dels drets que els reconeix la Constitució, la Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides, la Carta Europea dels Drets de l'Infant, la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i l'ordenament jurídic en general, i s'aplica amb independència de quina sigui la seva situació administrativa.

En segon lloc, estableix el marc d'actuació en què s'han d'exercir les activitats de foment dels drets i el benestar dels infants i adolescents, així com les actuacions de prevenció, atenció, protecció i participació adreçades a la infància i l'adolescència per garantir-ne el desenvolupament en els àmbits familiar, social i educatiu.

I, en tercer lloc, defineix els principis d'actuació, els criteris, els procediments i el marc competencial i institucional en l'àmbit de la protecció a la infància i a l'adolescència en situació de risc o de desemparament, així com el marc de la intervenció amb persones menors d'edat infractores en l'àmbit de la justícia juvenil.

Però pel que fa als **drets**, cal assenyalar la **sistematització** següent que es fa a la Llei —tot i que n'hi ha d'específics per a l'àmbit de protecció i de justícia juvenil— i destacar-ne el següent:

Sobre el dret a ser oït i escoltat

Íntimament lligat amb el principi rector de l'interès superior del menor que recull la nova llei, tot seguint la Convenció sobre els Drets de l'Infant i el Comitè dels Drets de l'Infant de les Nacions Unides, es desenvolupa, de forma més detallada, el dret fonamental dels infants i dels adolescents a ser oïts i escoltats sense cap discriminació per edat, discapacitat o qualsevol altra circumstància, tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procediment administratiu, judicial o de mediació en què estigui immers i que condueixi a una decisió que incideixi en la seva esfera personal, familiar o social, tenint en compte les seves opinions i havent-se de motivar les resolucions administratives o judicials que deneguin l'audiència d'aquests.

Sobre els drets i llibertats civils i polítics

- L'establiment de les mesures i els mitjans per defensar i garantir els drets dels infants i els adolescents.
- El reconeixement del dret a la realització personal completa; la seva integració familiar, social i educativa, i el dret a la no-discriminació.
- El reconeixement dels drets a la identitat, al nom, a la nacionalitat i a conèixer els seus orígens.
- Pel que fa a la regulació autonòmica anterior, s'actualitzen, els drets a l'honor, a la dignitat, a la intimitat i a la pròpia imatge; el dret a la llibertat de pensament, consciència i religió; el dret a la llibertat d'expressió, i el dret d'associació i participació.

Sobre els drets en l'àmbit familiar

D'una banda, es preveuen les obligacions dels progenitors, tutors o guardadors dels infants i dels adolescents, i, d'altra banda, s'estableix el suport de les diferents administracions públiques a la maternitat i a la paternitat oferint mitjans d'informació, suport i formació amb la finalitat de fer possible el compliment de les seves responsabilitats, així com l'adopció de mesures que afavoreixin la conciliació de la vida familiar, personal i laboral i la integració familiar dels menors.

Igualment, es recullen els drets dels infants i dels adolescents a relacionar-se amb els seus progenitors i amb altres parents pròxims.

Sobre el benestar material i social

Es recull l'obligació dels poders públics d'adoptar les mesures pertinents per assegurar el nivell bàsic de benestar material que necessiten els infants i els adolescents per a un desenvolupament integral adequat, que ha d'incloure un règim d'ajuts i de prestacions públiques posant atenció especial als infants i als adolescents amb discapacitats i reconeixent-los el dret a una escolaritat inclusiva, i també s'estableix l'obligació dels poders públics d'eliminar actituds discriminatòries i d'oferir el dret a gaudir d'assistència sanitària i de mesures terapèutiques ocupacionals adequades a les seves necessitats.

Sobre la salut i la integritat, la prevenció i la protecció contra la violència

La Llei recull els drets següents:

- El lliure accés al servei sanitari públic en les mateixes condicions, independentment del seu origen, nacionalitat, ètnia i situacions administratives.
- El dret a rebre informació sobre la seva malaltia i les intervencions sanitàries proposades, de forma adaptada a la seva capacitat de comprensió.
- El dret que la seva opinió sigui escoltada quan tengui suficient maduresa i sempre que tengui dotze anys complerts, de conformitat amb la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.
- El dret de les adolescents a decidir sobre la maternitat amb relació al seu grau de maduresa, d'acord amb la legislació específica. En els casos que estiguin tutelades, s'ha de posar a disposició d'aquestes tot el suport psicosocial i material que calgui per tal d'ajudar-les a afrontar la nova situació. Aquest suport s'ha d'ampliar, si escau, per garantir el benestar del nou-nat.

També s'hi recullen les obligacions següents:

- L'obligació de les persones titulars i el personal sanitari dels serveis de salut de posar en coneixement de les entitats públiques competents, dels organismes competents en matèria de protecció de menors, de l'autoritat judicial o del Ministeri Fiscal els fets que puguin suposar situacions de desprotecció o indici de maltractament dels menors d'edat, la qual cosa s'ha de fer mitjançant una notificació al Registre Unificat de Maltractament Infantil (RUMI).
- L'obligació de l'Administració sanitària autonòmica de garantir una atenció especial als menors d'edat mitjançant la provisió dels recursos humans i tècnics necessaris, amb especial atenció a les necessitats dels infants i adolescents amb problemàtica de salut mental, i de procurar una dotació suficient tant de recursos ambulatoris com residencials.
- L'obligació de desenvolupar programes adreçats a la prevenció, la detecció, el diagnòstic precoç, el tractament i l'atenció integral de les necessitats en salut mental infantil i juvenil des de la xarxa sanitària pública de les Illes Balears.
- L'obligació de totes les administracions públiques de les Illes Balears, en l'àmbit de les seves competències, de protegir la integritat dels infants i dels adolescents amb el desenvolupament de programes destinats a adoptar mesures preventives per protegir-los de tota forma de violència i amb l'establiment dels mecanismes de coordinació adequats, especialment entre els àmbits sanitari, educatiu, de serveis socials i policials. A aquests efectes, es preveu el RUMI, que ha de permetre centralitzar tota la informació i integrar totes les notificacions de les situacions detectades pels diferents àmbits esmentats relatives a un mateix infant o adolescent.

Sobre l'atenció primerenca, l'educació i la inserció formativa i laboral

- Es preveuen els serveis d'atenció primerenca com a serveis per a persones menors de sis anys amb trastorns de desenvolupament o amb risc de patir-ne que tenen dret a l'atenció especialitzada de forma gratuïta.
- Es reconeix el dret a l'educació i una formació integral que garanteixi el ple desenvolupament de les capacitats dels infants i dels adolescents.
- Es reconeix el dret dels infants i dels adolescents que estiguin en situació d'especial risc socioeducatiu a rebre una atenció educativa preferent.
- Es reconeix el dret dels infants i els adolescents amb discapacitat a gaudir d'un sistema d'educació inclusiu, amb accés a l'educació obligatòria en les mateixes condicions que els altres membres de la comunitat.
- L'infant o l'adolescent en situació de desemparament o d'acolliment familiar té un dret preferent a l'escolarització en el centre escolar més adequat a les seves circumstàncies personals.
- Es reconeix el dret dels infants i dels adolescents amb necessitats educatives especials a l'assistència i la formació específica per a un desenvolupament i una realització personal adients, que els permetin integrar-se socialment, desenvolupar-se, realitzar-se personalment i accedir a un lloc de feina dins del context més normalitzat possible.
- Es recull el dret a la formació i l'accés a l'ocupació.
- S'estableixen els principis d'actuació administrativa i les obligacions de les administracions públiques en relació amb l'educació.

Sobre els Serveis Socials

La Llei preveu el dret dels infants i els adolescents a accedir al sistema públic de serveis socials i assegurar la cobertura de les seves necessitats bàsiques, prestant atenció especial als infants i adolescents amb discapacitat, als quals s'han de proporcionar els mitjans i els recursos necessaris que en facilitin la integració en la societat, i als qui estan en situació de vulnerabilitat social o exclusió social.

Sobre la cultura, el lleure, l'esport i el medi ambient

Es recullen els drets a la cultura, el lleure, l'esport i el medi ambient en termes similars a la legislació anterior. Així, per exemple, la limitació prevista de no exigir drets de retenció, pròrroga, formació o compensació o d'altres d'anàlegs per als esportistes menors de 16 anys.

Sobre la informació i la publicitat

Quant a la informació, es reconeix el dret a cercar, rebre i utilitzar la informació adequada a la seva edat i maduresa, la qual ha de ser veraç, plural i respectuosa amb els principis constitucionals.

Pel que fa als mitjans de comunicació i a la publicitat, s'estableixen tota una sèrie d'obligacions i de directrius que els mitjans de comunicació i els serveis de comunicació audiovisuals han d'observar respecte del contingut, els missatges, els programes i la publicitat adreçats directament o indirectament a la infància i a l'adolescència i que puguin afectar els seus drets. També es recullen una sèrie de principis, limitacions i prohibicions quant a la publicitat i la participació dels infants i dels adolescents en aquesta.

Sobre els establiments i els espectacles públics

S'estableixen una sèrie de prohibicions respecte de l'entrada i la permanència d'infants i d'adolescents en una sèrie de establiments, locals o recintes (casinos, sales de joc, llocs d'activitats o espectacles violents).

Sobre el consum

S'estableix l'obligació de les administracions públiques de les Illes Balears, en l'àmbit de les seves competències, de vetlar perquè els drets i els interessos dels infants i dels adolescents com a consumidors amb característiques i necessitats específiques gaudeixin d'una defensa i una protecció especials, així com la realització d'actuacions, la posada en marxa i el desenvolupament de programes d'informació i d'educació sanitària de la població sobre les substàncies que puguin generar dependència, i l'engegada de programes de prevenció i atenció de la drogodependència.

S'estableixen directius relatives a la informació en matèria de consum, l'accés a les begudes alcohòliques i al tabac, així com a altres productes o serveis perjudicials per a la salut dels infants i dels adolescents.

Igualment, es reconeix el dret a una alimentació saludable.

Sobre Internet i les noves tecnologies

Fa referència al dret dels infants i adolescents a usar Internet i les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), incloses les xarxes socials.

Sobre les dades de caràcter personal

Es recull de manera específica el consentiment dels infants i dels adolescents per al tractament de les dades de caràcter personal que els afectin, d'acord amb el Reglament Europeu UE 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, sobre protecció de dades, així com la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades i garantia dels drets digitals.

També es preveu que les administracions públiques puguin dur a terme el tractament de dades dels infants i dels adolescents sense el seu consentiment ni dels seus tutors legals quan aquest tractament sigui necessari per dur a terme les actuacions i complir les finalitats que aquesta llei els encomana, en especial en matèria de protecció de menors i justícia juvenil.

Així mateix, respecte dels **deures** de les persones menors d'edat que preveu la Llei, cal esmentar que, encara que la dimensió sigui més moral que jurídica, la Llei els regula en l'àmbit familiar, escolar i social, d'acord amb la Llei orgànica de protecció jurídica del menor després de la reforma d'aquesta.

Finalment, cal comentar el **Decret 16/1997, de 30 de gener, pel qual es regula l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA)** (modificat pel Decret 83/1998, d'11 de setembre, i el Decret 25/2000, de 25 de febrer), afectat per la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència. S'estableix que la naturalesa jurídica de l'OBIA és la pròpia d'un òrgan de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears que vetlla per la defensa i la promoció dels drets del menor, l'objectiu general del qual és desenvolupar i protegir els drets dels infants i els adolescents de menys de divuit anys a les Illes Balears.

El preàmbul del Decret 16/1997 recorda que l'actuació administrativa ha de tenir particularment en compte l'adequada regularització i supervisió dels espais, centres i serveis en els quals habitualment hi ha infants, pel que fa a les seves condicions fisicoambientals i higienicosanitàries, de recursos humans, als projectes educatius, a la participació dels menors i a la resta de condicions que contribueixin a assegurar els seus drets; a més, ha de sensibilitzar la població davant situacions d'indefensió del menor i promoure la participació i la solidaritat social.

El Decret 16/1997 estableix les competències de l'Oficina de Balear de la Infància i l'Adolescència, a la qual correspon exercir les funcions següents:

- Supervisar les administracions públiques de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i les entitats privades que prestin serveis als menors dins el territori de les Illes Balears, per verificar-ne el respecte dels drets dels menors i orientar les seves actuacions envers la seva defensa i promoció.
- D'acord amb aquest Decret, rebre i tramitar les queixes i els greuges sobre situacions d'amenaça o vulneració dels drets dels menors que li siguin presentats.
- Promoure i facilitar l'aplicació i la difusió dels convenis, les recomanacions internacionals i la legislació nacional sobre els drets dels menors.
- Proposar adaptacions o reformes de procediments, reglaments o lleis per a la defensa més eficaç dels drets dels menors, i procurar la millora constant dels serveis adreçats a l'atenció dels menors a les Illes Balears.
- Dur a terme la coordinació interdepartamental dels temes i les matèries relacionats amb els menors i els seus drets.

- Promoure davant el Consell de Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears les disposicions normatives oportunes per al desenvolupament i l'efectivitat dels drets del menor en l'àmbit territorial de la comunitat.
- Procurar els mecanismes de control pertinents per assegurar el compliment de tot el que afecta els drets dels menors a les Illes Balears.
- Fomentar la planificació integral o sectorial de les matèries que afectin els drets i la protecció dels menors, i supervisar-ne l'execució.
- Dur a terme altres funcions que, de naturalesa anàloga a les anteriors i no exercides per cap altre òrgan de l'Administració, li encomani el conseller o consellera que tengui atribuïdes competències en matèria de benestar social.

En cap cas, l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència no pot intervenir en procediments vigents per resoldre interessos individuals, la tramitació o la resolució dels quals estigui encomanada a òrgans jurisdiccionals o que requereixin actuacions protectores encomanades a l'entitat pública competent.

Cal tenir en compte, a més, el Decret 21/2019, de 2 d'agost, de la presidenta de les Illes Balears, pel qual s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 106, de 2 d'agost), amb la rectificació feta pel Decret 22/2019, de 24 d'agost, de la presidenta de les Illes Balears (BOIB núm. 116, de 24 d'agost), en el qual es disposa en el darrer paràgraf de l'article 2.5 que l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) s'integra en la Conselleria d'Afers Socials i Esports i exerceix les competències de defensa i promoció dels drets dels menors, i la gestió de les queixes sobre situacions d'amenaça i de vulneració de drets. Al capdavant de l'OBIA hi ha un director o directora assimilat en rang a director general.

Per tot això, i en virtut del Decret 16/1997, l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) ha elaborat per al Consell de Govern aquest INFORME del 2019, que també es remetrà al Parlament de les Illes Balears.

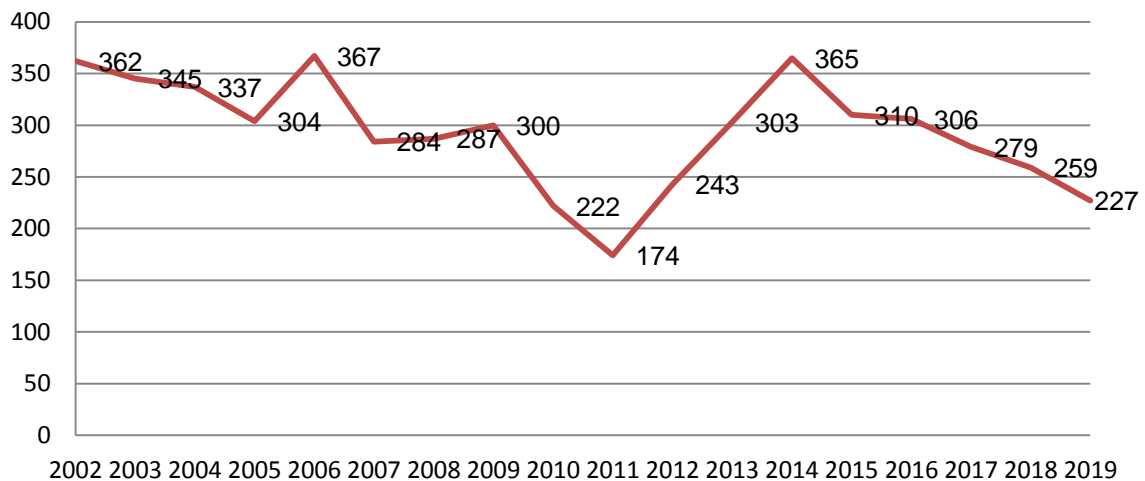
CAPÍTOL II

QUEIXES, CONSULTES I ACTUACIONS DE L'OBIA

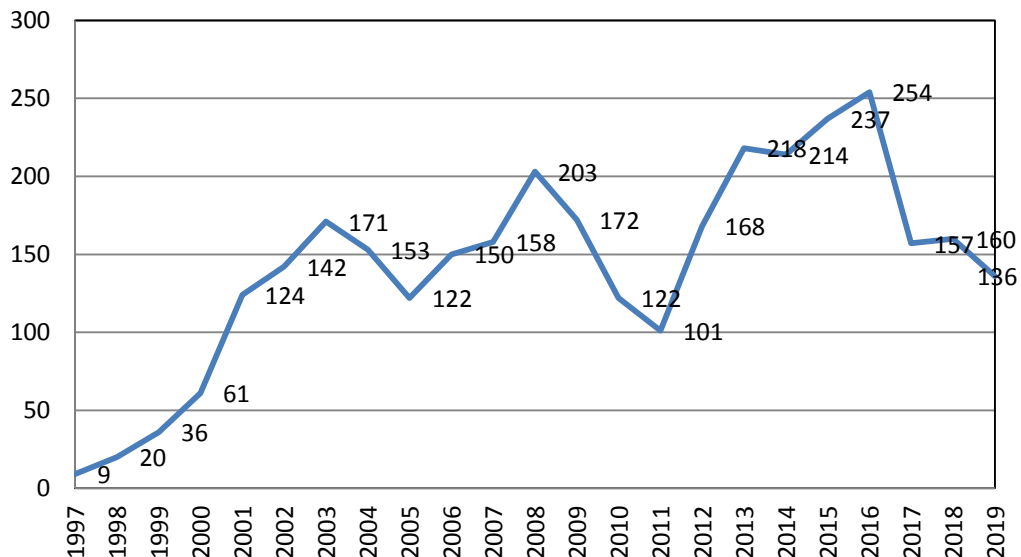
DADES ESTADÍSTIQUES DE L'ANY 2019

Durant l'any 2019, l'Oficina ha duit a terme 227 actuacions, que s'han registrat i analitzat segons el tipus de contingut i intervenció. Una vegada vistes, s'han tramitat i obert 136 expedients, que representen el 60 % del total d'actuacions.

Nº ACTUACIONS

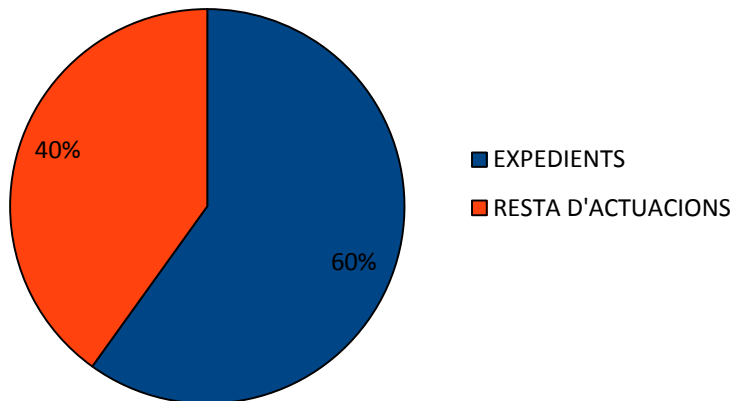

GRÀFIC 1. Evolució del nombre d'actuacions

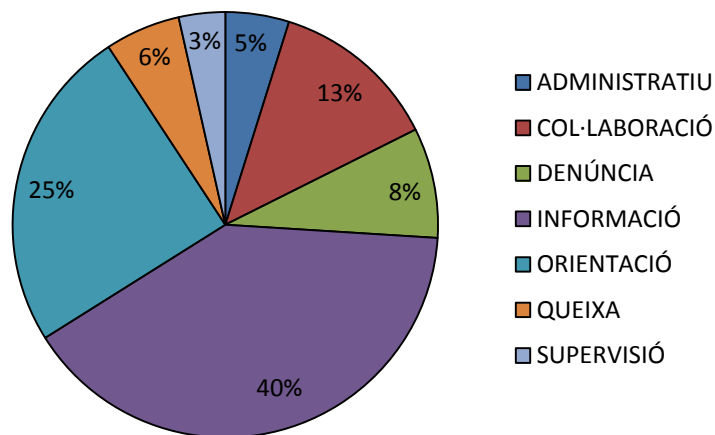

GRÀFIC 2. Evolució del nombre d'expedients

Pel que fa a les actuacions que ha desenvolupat l'Oficina, el 60 % (136) ha implicat la incoació d'un expedient relacionat amb la possible vulneració dels drets del menor; en canvi, la resta, és a dir, el 40 % (91 actuacions), han estat relacionades amb consultes que s'han resolt sense l'obertura d'un expedient.

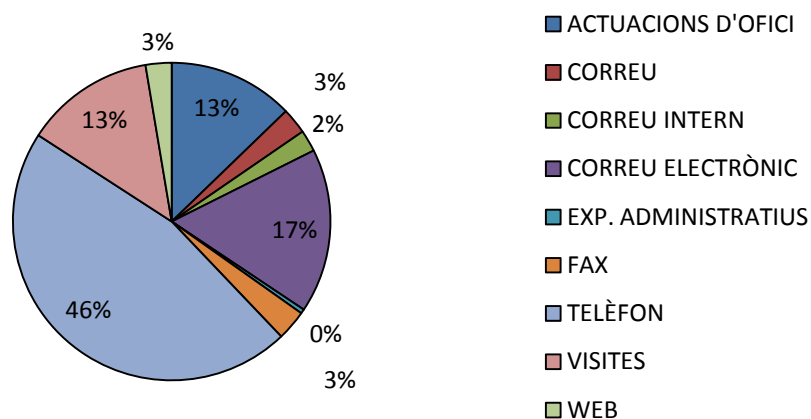

GRÀFIC 3. Actuacions específiques

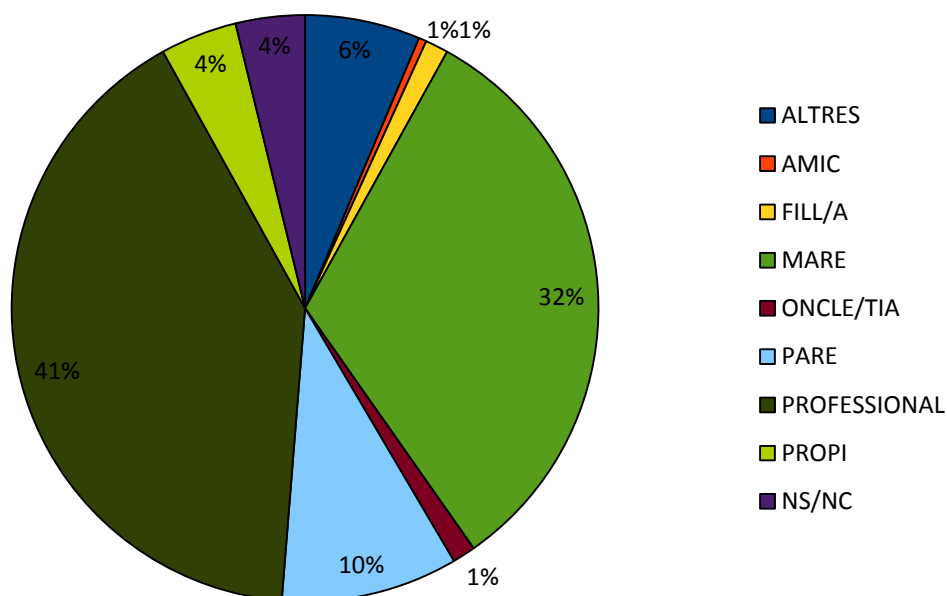
GRÀFIC 4. Tipologia de les actuacions

Segons el tipus d'activitat desenvolupada, hi ha diferents actuacions dutes a terme. Les que estan relacionades amb la informació i l'orientació són el 65 %, més de la meitat, seguides del 13 % (29 actuacions) que estan relacionades amb col·laboracions; el 5 %, amb expedients administratius (11 actuacions); la suma de queixes i denúncies, que representa el 14 % (22 actuacions), i, finalment, les supervisions, el 4 % (8 actuacions).

Gràfic 5. Canal d'entrada

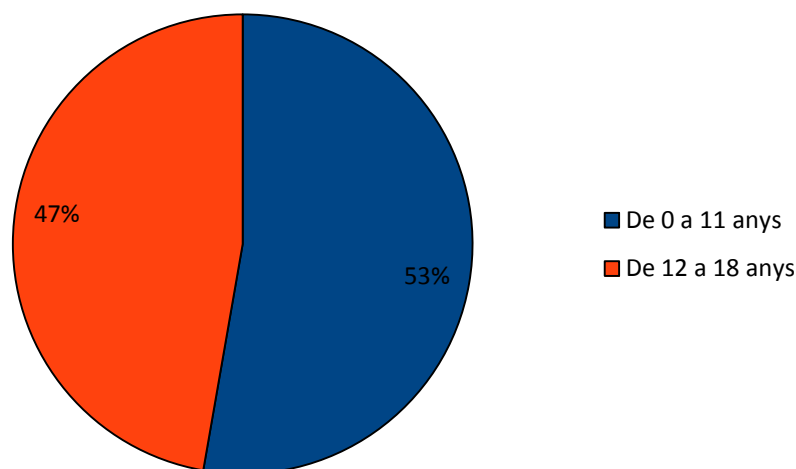
Com es pot observar en el gràfic, l'any 2019, l'OBIA ha iniciat d'ofici el 13 % d'actuacions (29). El canal d'entrada de la resta d'actuacions ha estat el següent: el 45 % (105) té com a via d'accés el telèfon; el correu electrònic ha estat elegit en el 17 % de casos (38), als quals s'ha de sumar el 3 % de formularis arribats des de la web (6); el 13 % (30) s'han iniciat amb una visita; el 5 % (11), per correu ordinari o correu intern, i el 3 % (7), per fax.

GRÀFIC 6. Relació amb el menor

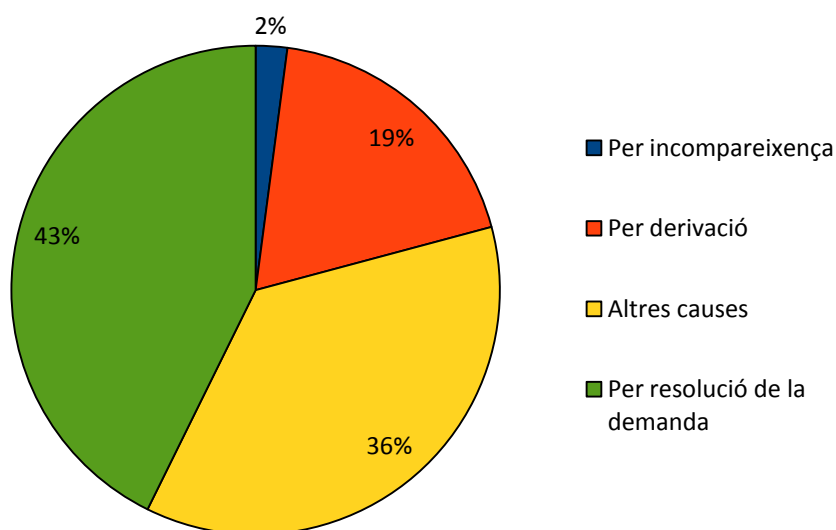
La majoria d'actuacions relacionades directament amb algun menor han estat duites a terme per adults, i només el 4 % (10) pel mateix menor, encara que aquest percentatge s'ha incrementat respecte d'altres anys. El 41 % d'actuacions (96) les han duites a terme professionals; el 32 %

(76), la mare del menor; el 10 % (23), el pare; en el 4 % de casos (9) es desconeix la relació amb el menor; altres familiars o veïns representen el 7 % (19).

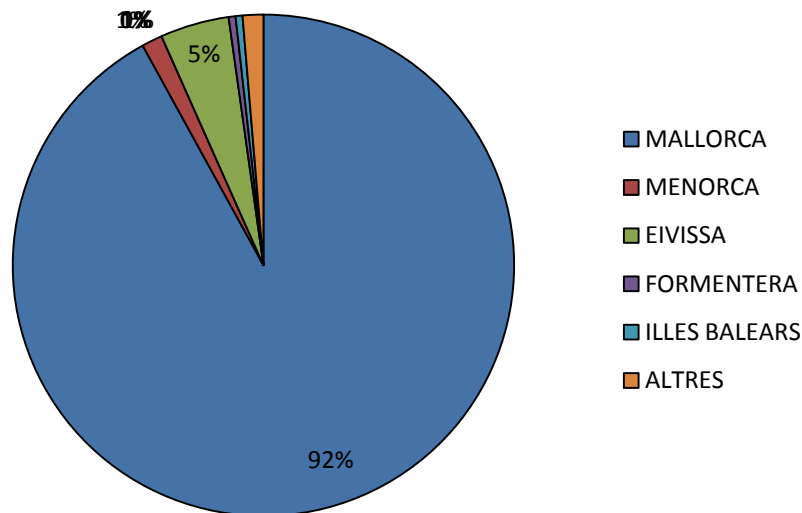
GRÀFIC 7. Interval d'edat

Quant a la distinció entre infància (0-11 anys) i adolescència (12-18 anys), del total d'actuacions duites a terme, el 47 % (43) han estat relacionades amb adolescents (de 12 a 18 anys), i la resta, el 53 % (48), amb infants (de 0 a 11 anys).

GRÀFIC 8. Forma de tancament de l'expedient

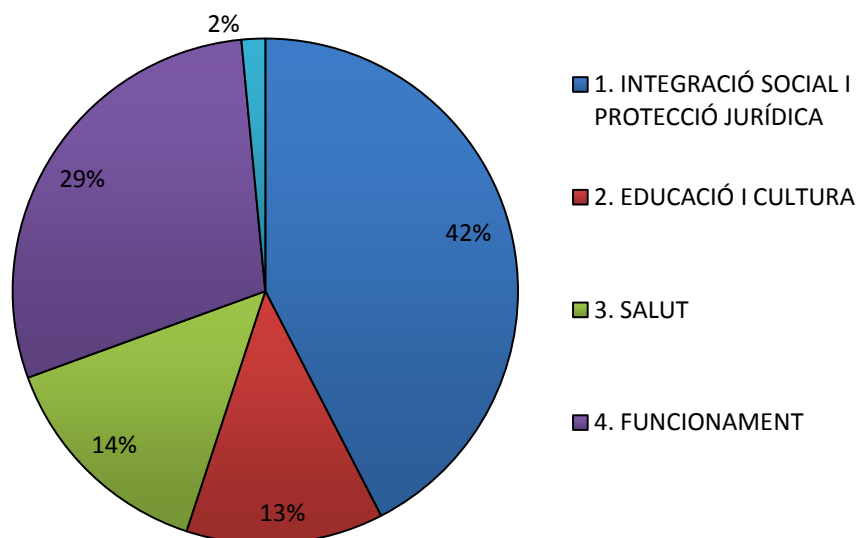
Respecte de la forma de tancament de les intervencions, el 43 % (41) han estat casos que s'han tancat per resolució de les demandes, el 19 % (18) s'han derivat a altres institucions, el 36 % (35) s'han tancat per altres causes i, finalment, el 2 % (2) s'ha tancat per incompareixença.

GRÀFIC 9. Distribució geogràfica

En relació amb la distribució geogràfica de l'origen de les consultes, cal destacar que la majoria es fan des de Mallorca, en el 92 % de les ocasions. Pel que fa a la resta, el 4 % es fan des d'Eivissa, l'1 % des de Menorca, i el 3 %, des d'altres llocs.

ÀMBITS D'ACTUACIÓ ANALITZATS

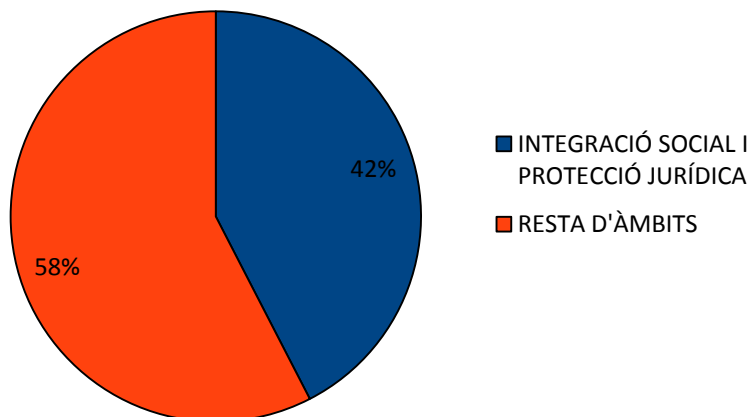
Per distingir els diferents àmbits d'actuació, s'ha establert un sistema de classificació per codis agrupats en cinc grans grups:

- Integració social i protecció jurídica del menor
- Educació i cultura
- Salut i maltractament
- Funcionament de les administracions públiques i de les entitats privades
- Internet i noves tecnologies

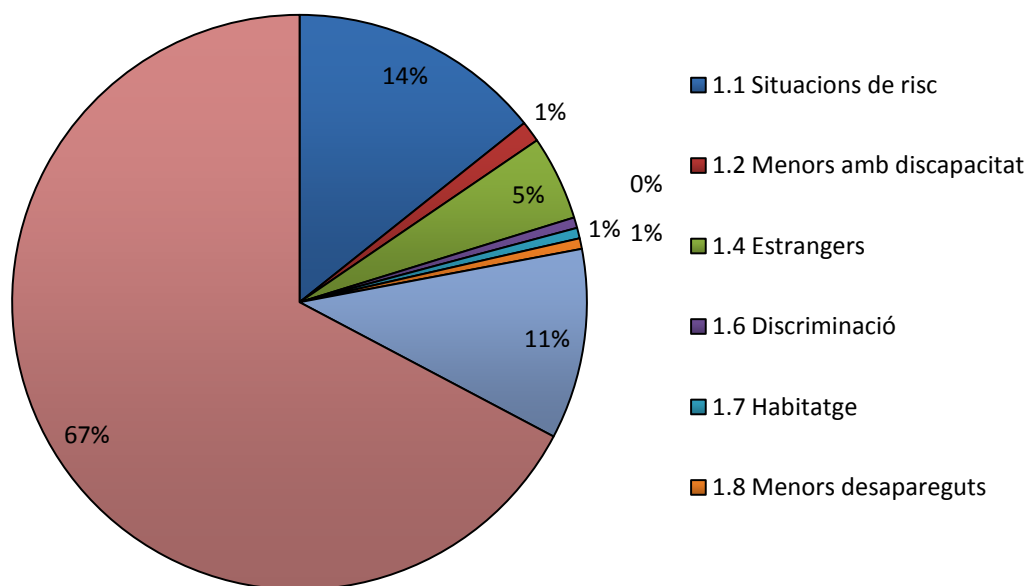
Aquests codis etiqueten cadascun dels supòsits plantejats a partir d'una llista de situacions que engloben des de consulta, informació, orientació i assessorament fins a queixes o denúncies. Aquestes actuacions poden implicar tant persones (menors d'edat, adults, professionals, etc.) com diferents entitats o administracions. Cal especificar que cada una de les actuacions pot estar relacionada amb diferents codis de cada un dels grups.

a) Integració social i protecció jurídica del menor

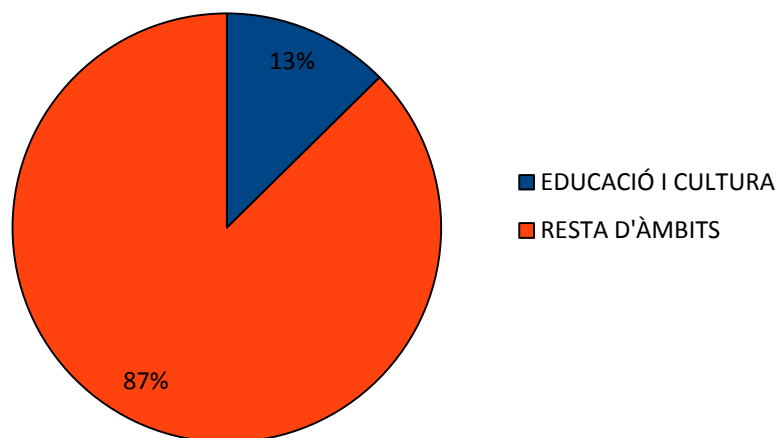
El 2019, les actuacions relacionades amb aquest apartat han estat 168, que representen el 42 % del total d'actuacions que ha duit a terme l'Oficina.

Des d'un caire totalment quantitatiu, les qüestions que més actuacions acumulen són les que es refereixen a informació, orientació i assessorament, que representen el 67 % (113 actuacions) del total; les que estan relacionades amb les relacions jurídiques paternofilials representen l'11 % (18); les que afecten situacions de risc, sigui personal o familiar, o de l'entorn pròxim i social del menor, representen el 14 % (24), i la resta, el 9 % (13), són la suma d'actuacions relacionades amb menors amb discapacitat, estrangers, discriminació, habitatge i menors desapareguts.

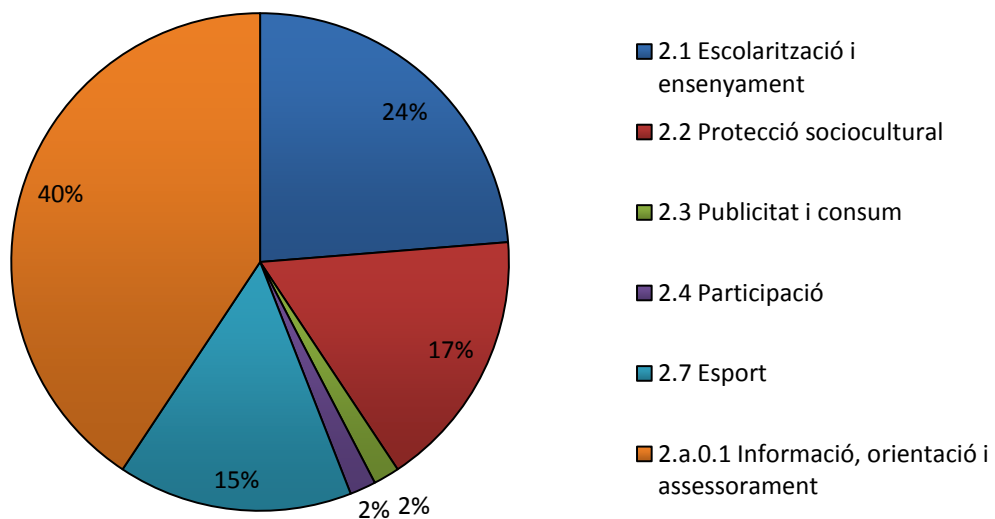

b) Educació i cultura

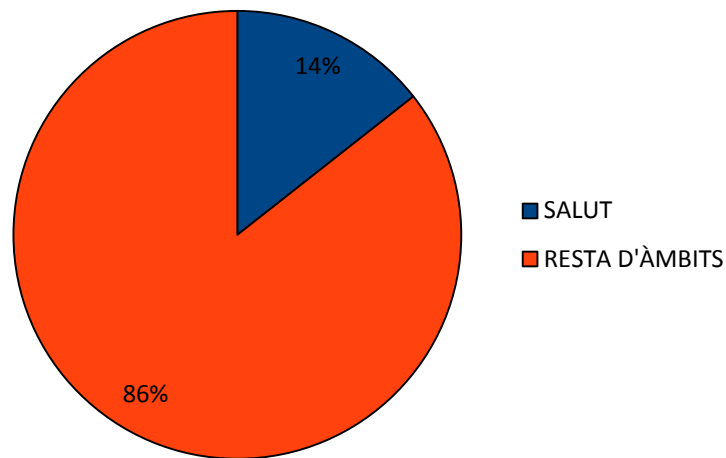
El 2019, els motius de consulta relacionats amb l'educació i la cultura representen el 13 % (50 actuacions) del total d'actuacions duites a terme per l'Oficina.

Des d'un punt de vista totalment quantitatiu, les qüestions que més s'han consultat han estat d'informació, orientació i assessorament, amb el 41 % (24 actuacions); les de temes d'escolarització han representat el 17 % (14); les de protecció sociocultural, el 17 % (10); les d'esport, el 15 % (9), i les de publicitat i consum i participació, el 4 % (2).

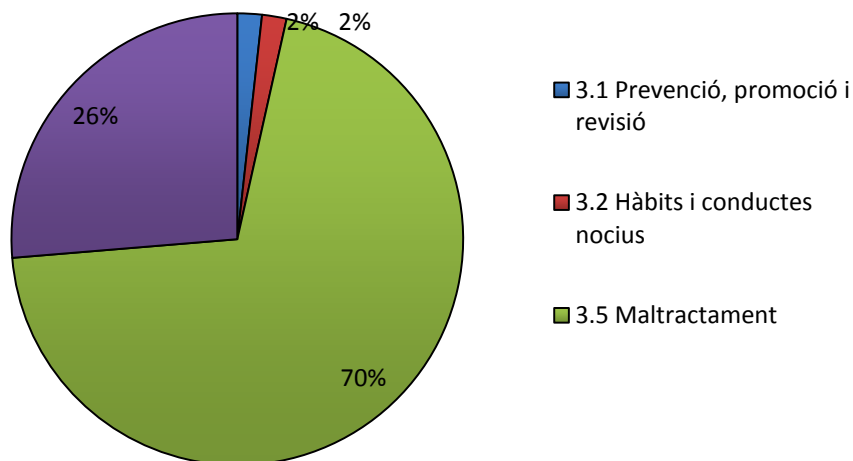

c) Salut i maltractament

El 2019, els motius relacionats amb temes de salut i maltractament representen el 14 % (57 actuacions) del total d'actuacions que ha duit a terme l'Oficina.

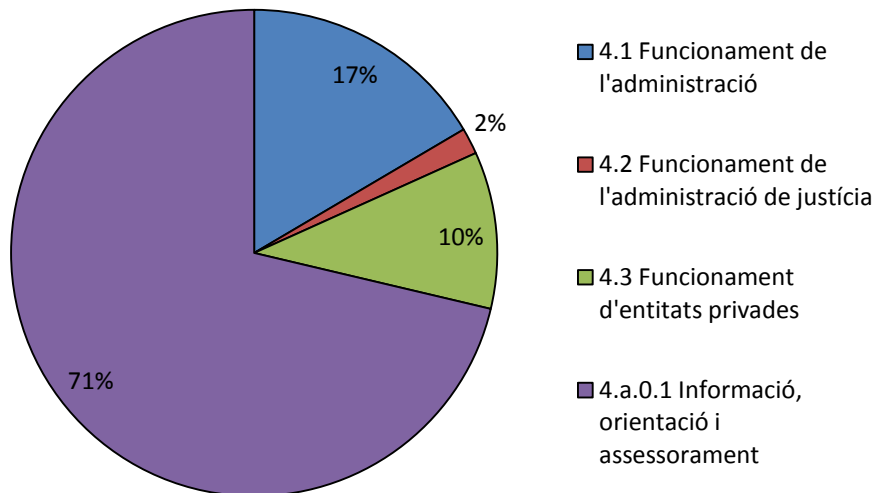
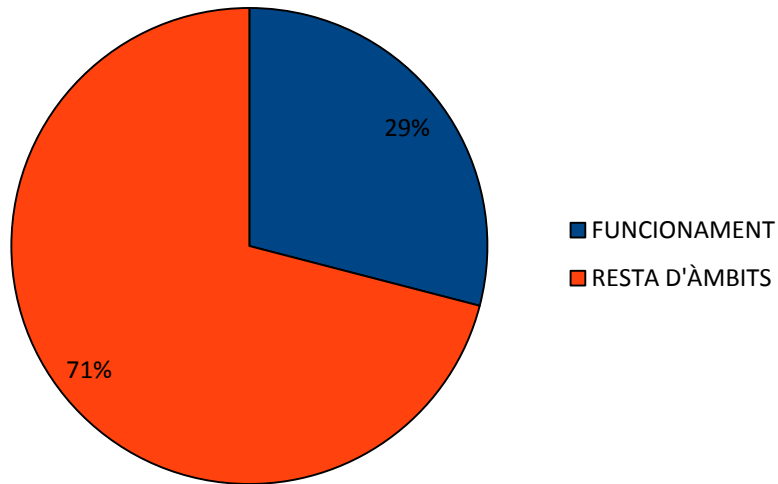

Pel que fa a l'aspecte quantitatiu, les qüestions que més consultes acumulen en aquest apartat són les que estan relacionades amb temes de maltractament 70 % (40), seguides de les relacionades amb informació, orientació i assessorament, que representen el 26 % (15 actuacions); les relacionades amb hàbits i conductes nocius i prevenció, promoció i revisió que, juntes, també representen el 4 % (2).

d) Funcionament de les administracions públiques i de les entitats privades

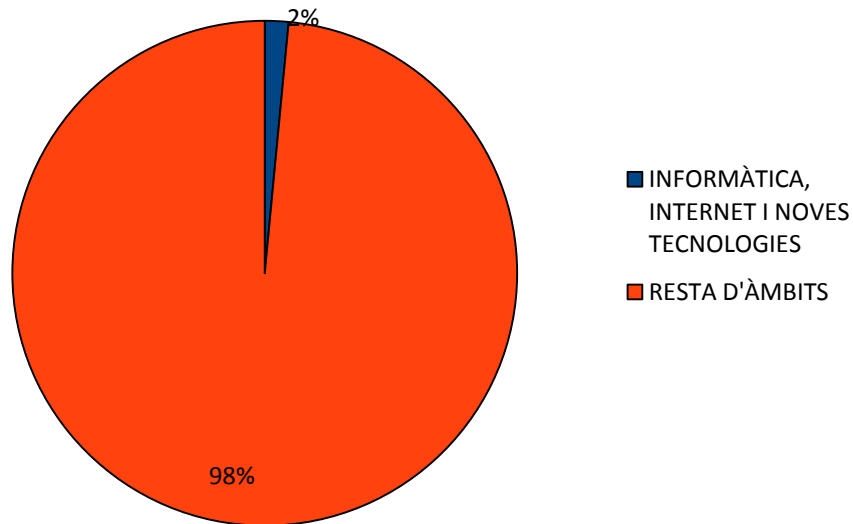
Les situacions que s'han analitzat quant al funcionament de les administracions públiques i de les entitats privades relacionades amb menors han suposat el 29 % (115 actuacions) de l'activitat de l'Oficina.

El 71 % (115 actuacions) del total d'aquestes intervencions es refereixen a la demanda d'informació, orientació i assessorament sobre el funcionament de les diferents institucions, tant de les administracions públiques com de les entitats privades. El 17 % (19) del total correspon a accions desenvolupades sobre el funcionament d'alguna administració pública; el 2 % (2), sobre temes relacionats amb l'Administració de justícia, i el 10 % (12), sobre entitats privades.

e) Internet i noves tecnologies

Les intervencions de l'OBIA referides a Internet i a les noves tecnologies han suposat el 2 % (6 actuacions) de l'activitat total.

Des d'un punt de vista totalment quantitatiu, les actuacions d'informació, orientació i assessorament representen el 100 % (6) de les actuacions relacionades amb Internet i noves tecnologies.

LÍNIA D'ATENCIÓ A L'INFANT I A L'ADOLESCENT 116 111

Mitjançant la Resolució de la Secretaria d'Estat de Telecomunicacions i per a la Societat de la Informació de 12 de gener de 2010, s'atribuí el número telefònic 116 111 al servei de línia d'atenció a l'infant i a l'adolescent, d'àmbit europeu.

L'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) és l'encarregada de procurar els mecanismes de control adequats per assegurar el compliment de tot el que afecta els drets dels menors residents a les Illes Balears i, també, dels que es troben fora d'aquest territori. Per això, va encomanar la gestió d'aquesta línia a la Fundació ANAR, que des de l'any 1994 duu a terme el projecte denominat «Telèfon ANAR d'ajuda a infants i adolescents en risc», per permetre que els usuaris menors d'edat es posin en contacte telefònic les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any, amb un servei professional multidisciplinari (bàsicament format per psicòlegs, juristes i treballadors socials), gratuït, anònim i confidencial. Aquest servei garanteix que els menors siguin escoltats d'acord amb l'article 12 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides.

A les Illes Balears, la línia 116 111 es posà en marxa el gener de l'any 2013 i, des d'aleshores, facilita orientació psicològica, informa sobre recursos socials, resol dubtes de caràcter jurídic, deriva casos als recursos més adequats i duu a terme intervencions directes, quan és necessari, traslladant el cas als organismes competents en matèria de menors i fent-ne un seguiment mitjançant la coordinació amb els professionals corresponents.

Des de la línia 116 111, s'ofereix informació, orientació i assessorament sobre:

- Suport emocional.
- Ajuda davant situacions d'emergència.
- Identificació de situacions d'urgència: comunicació i derivació immediates als organismes competents.
- Derivació dels possibles casos de menors en situació de desprotecció (risc o desemparament) als organismes competents perquè els investiguin o hi intervenguin.
- Treball en xarxa amb els diferents recursos de les Illes Balears i la resta de l'Estat.
- Informació actualitzada sobre els recursos especialitzats en infància i adolescència.

ACTUACIONS DEL 2019

El total de telefonades ateses procedents de les Illes Balears és de 1.869, de les quals 1.795 varen ser ateses per la línia d'atenció a l'infant i a l'adolescent (el 96,0 %), i 74, per la línia de la família i dels centres escolars (el 4,0 %).

Les telefonades es poden agrupar en dues grans categories:

Telefonades d'orientació: en aquesta categoria s'inclouen el major nombre de telefonades, que en realitat són les primeres aproximacions al recurs o els silencis, l'atenció dels quals resulta fonamental per garantir una atenció adequada als menors. Així mateix, també es tracten telefonades en les quals és necessària una tasca de contenció emocional o d'altres que requereixen una orientació simple i una atenció més genèrica, en les quals l'infant o adolescent o la persona adulta es posa en contacte amb el recurs per conèixer en què consisteix el servei. També hi ha telefonades en què es facilita informació puntual sobre un recurs extern sense haver ofert cap tipus d'orientació. L'any 2019 s'han atès 1.754 telefonades d'aquest tipus.

Telefonades d'orientació especial: són les que requereixen una valoració i una orientació psicològica o una valoració i un assessorament jurídic o social de l'equip multidisciplinari. En la majoria de telefonades, es deriva el cas a un recurs extern (el que sigui més adequat per al cas en

concret —per exemple, cossos i forces de seguretat, serveis de protecció del menor, centres de serveis socials, centres de salut, fiscalia, col·legi d'advocats, etc.), i, pel que fa a alguna telefonada, es trasllada el cas a les autoritats o entitats pertinents per garantir la integritat del menor. Durant l'any 2019, s'han atès un total de 115 telefonades que han requerit una orientació especialitzada (vegeu més endavant la taula 1).

MOTIUS DE LES TELEFONADES

D'acord amb les dades sobre les telefonades d'orientació especial, aquests són els motius que exposen els infants o els adolescents en primer lloc, és a dir, la problemàtica que ha fet que acudeixin al recurs (vegeu més endavant la taula 2).

La **violència exercida sobre un menor** en qualsevol forma (maltractament físic, psicològic, abandonament, abús sexual, expulsió de la llar, agressions extrafamiliars, violència de gènere, explotació sexual infantil, violència escolar (*bullying*) i ciberassetjament) representa el 44,4 % dels casos rebuts dels menors d'edat, i el 69,8 % dels casos rebuts de la família i centres escolars. Així, la violència sobre un menor d'edat constitueix el **primer motiu** pel qual han accedit al recurs els infants i els adolescents i també els adults de les Illes Balears durant l'any 2019.

Analitzant més detalladament els resultats pels diferents tipus de maltractament, trobam situacions de **maltractament físic i/o psicològic** que suposen un gran percentatge de les consultes fetes enguany des de les Illes Balears. Els infants i els adolescents que han acudit al recurs per aquest motiu representen el 18,5 % dels casos. S'ha de destacar que aquest maltractament es produeix en l'entorn familiar i provoca un gran patiment en els menors. La família i els centres escolars han acudit al recurs per aquest motiu en el 20,7 % dels casos, de manera que resulta el principal tipus de violència contra un menor d'edat.

La **violència de gènere** es refereix a situacions en les quals la violència, com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, és exercida pels que són o han estat els seus cònjuges o pels que estan o han estat lligats a elles per relacions similars d'afectivitat, malgrat que no hi hagi convivència. Aquest tipus de violència ha representat el 7,4 % dels casos d'atenció als menors, i el 7,5 % dels casos d'atenció a les famílies i els centres escolars.

L'**abandonament** es manifesta en les telefonades sobre l'omissió de determinats comportaments per part d'adults responsables del menor, la qual cosa provoca que les seves necessitats físiques, psicològiques o emocionals no siguin ateses temporalment o permanentment. En l'atenció a les famílies i els centres escolars, s'ha detectat en el 7,5 % de situacions, mentre que durant aquest període no s'han registrat casos des dels menors d'edat.

La **violència escolar o bullying** comprèn els casos que posen de manifest qualsevol tipus de violència, tant física com verbal, sempre en l'àmbit escolar. En aquest cas, la violència és comesa per menors cap a altres menors. La violència escolar apareix en les telefonades de les famílies i els centres escolars en el 5,7 % dels casos, mentre que durant aquest període s'han registrat el 7,4 % de casos a través dels infants i els adolescents.

Les telefonades per **abús sexual** es refereixen a atacs a la llibertat sexual del menor per part de qualsevol persona. Aquest tipus de violència apareix en l'atenció als menors en el 7,4 % dels casos. A més, el trobam en el 24,5 % dels casos rebuts en l'atenció als adults.

Les **agressions extrafamiliars**, que inclouen agressions de tipus físic i verbal, han suposat el 3,8 % de les consultes de les famílies i dels centres escolars, i el 3,7 % dels infants i els adolescents.

Pel que fa a altres àrees de motius, els **problemes jurídics** de diversa índole (drets i deures de la infància, menors infractors, edats mínimes, separacions, divorcis, règim de visites, acolliment, tutela, etc.) representen el 7,6 % de les consultes realitzades per les famílies i els centres escolars durant l'any 2019, i per part dels infants i els adolescents s'han registrat el 14,8 % de casos per aquest motiu, per la qual cosa és el **segon motiu** de les telefonades.

Entre els **problemes psicològics** hi ha, entre d'altres, ansietat, intents i ideacions suïcides, soledat, pors, tristesa, trastorns psiquiàtrics, trastorns de l'alimentació, baixa autoestima, etc. Per part de les famílies i centres escolars, el percentatge de casos per aquest motiu és el 3,8 %, i el 14,8 % per part dels menors d'edat, per la qual cosa **comparteix la segona posició** en motius de telefonades juntament amb els problemes jurídics per part dels menors d'edat.

Els **problemes sobre amistats** representen l'11,1 % dels casos d'atenció als infants i als adolescents, i són, així, el **tercer motiu** pel qual telefonen els menors d'edat. Els adults no han fet consultes sobre aquesta problemàtica.

Els **problemes sentimentals** suposen el 3,7 % dels casos d'atenció als infants i als adolescents; no n'hi ha cap per part dels adults.

Respecte dels casos de **fuga o ideació de fuga** d'un menor d'edat, observam que els casos d'atenció als infants i els adolescents representen el 3,7 %; així mateix són presents en l'1,9 % dels casos registrats en l'atenció als adults.

Els **problemes de conducta** representen el 7,5 % de les consultes que han fet les famílies i els centres escolars. En aquests casos, es recullen situacions com la preocupació mostrada per alguns adults davant la incapacitat de controlar els seus fills, la manca de comportaments adequats, la presència de comportaments agressius en el si de la família i al centre educatiu, especialment pel que fa a la no acceptació de normes i límits, de manera que en ocasions arriba a ser molt difícil la convivència del menor en l'entorn familiar. A les Illes Balears, els infants i els adolescents han fet consultes per aquesta problemàtica en un 3,7 % dels casos.

Els **problemes en l'àmbit escolar** (absentisme, rendiment, dificultats amb el professorat o amb els companys, etc.) suposen el 3,8 % dels casos d'atenció a les famílies i als centres escolars, i no se n'ha registrat cap per parts dels infants i els adolescents.

Les **dificultats de relació** solen constituir les raons per les quals més menors d'edat decideixen demanar ajuda. Ens trobam davant situacions conflictives de comunicació entre el menor i les persones properes del seu entorn (pares, mares, amistats o noves parelles dels progenitors en famílies reconstituïdes). Els adults han fet consultes per aquestes situacions en el 5,7 % de casos, mentre que els menors n'han fet el 3,7 %.

Finalment, cal esmentar que enguany no s'han registrat telefonades relacionades amb desaparicions de menors d'edat, explotació sexual infantil, expulsions de la llar familiar, problemes socials, de sexualitat o de discapacitat, ni tampoc **queixes sobre institucions**.

Taula 1 - 2019					
Resolució de telefonades d'orientació especial	Línia de l'infant i l'adolescent		Línia de la família i els centres escolar		Total
	Nre.	%	Nre.	%	
Psicològica	7	17,1%	7	9,4%	12,2%
Psicològica i jurídica	5	12,2%	9	12,2%	12,2%
Psicològica i social	7	17,1%	6	8,1%	11,3%
Psicològica, jurídica i social	22	53,6%	52	70,3%	64,3%
TOTAL	41	100,0%	74	100,0%	100,0%

Taula 2 - 2019		
Motiu principal de la telefonada (casos)	Línia de l'infant i l'adolescent	Línia de la família i els centres escolars
VIOLÈNCIA CONTRA UN MENOR	44,4 %	69,8 %
Maltractament físic	7,4 %	9,4 %
Maltractament psicològic	11,1%	11,3%
Violència de gènere	7,4%	7,5 %
Abandonament	–	7,5 %
Agressions extrafamiliars	3,7%	3,8%
Abús sexual	7,4 %	24,5 %
Violència escolar (<i>bullying</i>)	7,4 %	5,7 %
Fuga / ideació de fuga	3,7 %	1,9 %
Dificultats de relació	3,7 %	5,7 %
Problemes al centre educatiu	–	3,8 %
Problemes sobre amistats	11,1%	–
Problemes sentimentals	3,7 %	–
Problemes de conducta	3,7 %	7,5%
Problemes psicològics	14,8 %	3,8%
Problemes jurídics	3,7 %	5,7 %
Separació / custòdia / règim de visites	11,1 %	1,9%
TOTAL	100 %	100 %

CAPÍTOL III

ACTIVITATS SECTORIALS DE L'OBIA

1. Jornades divulgatives, de formació i sensibilització

Jornada tècnica «L'escolta del menor en el sistema de protecció» (Palma, 11 de gener de 2019)

La modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència feta l'any 2015 mitjançant la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, i la Llei 26/2015, de 28 de juliol, pretenia introduir els canvis necessaris en la legislació de protecció a la infància per continuar garantint a les persones menors d'edat una protecció uniforme a tot el territori de l'Estat i constituir una referència per a les comunitats autònomes en el desplegament de la legislació respectiva en la matèria.

Per una part, després del debat, hi va intervenir Pere Grimalt Servera, catedràtic de Dret Civil de la UIB, coneixedor de la matèria i jurista i investigador sensible en l'àmbit jurídic relatiu a les persones menors d'edat, amb la conferència «El dret a ser escoltat de l'infant: un dret de concreció difícil?».

Així, en observança de l'interès superior del menor, s'especifiquen i matisen alguns drets, com és el cas del dret a ser oït i escoltat, tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procediment administratiu o judicial en què estigui immers el menor i que condueixi a una decisió que incideixi en la seva esfera personal, familiar o social, de manera que aquestes decisions estiguin revestides de totes les garanties jurídiques.

Per una altra part, va intervenir en la jornada Pepa Horno Goicoechea, consultora sobre infància, afectivitat i protecció, i amb una experiència àmplia. Va fer la conferència «La escucha a los niños, niñas y adolescentes en el sistema de protección: un derecho y un reto», amb una primera aproximació a com es podia concretar aquest dret en el procés d'entrevista amb el menor, i quins han de ser el context, les condicions i l'abordatge més adequats, de manera que el dret a ser escoltat del menor quedi plenament garantit.

1es Jornades de Conducta Suïcida a la Infància i l'Adolescència de les Illes Balears. Parlem de suïcidi: què cal fer?

L'Oficina, en col·laboració amb l'Oficina de Salut Mental de les Illes Balears i el Servei de Salut de les Illes Balears de la Conselleria de Salut, la Direcció General Innovació i Comunitat Educativa de la Conselleria d'Educació i Universitat, el Departament de Benestar i Drets Socials de l'IMAS del

Consell de Mallorca i el Col·legi Oficial de Psicologia de les Illes Balears COPIB, va organitzar aquestes primeres jornades sobre conducta suïcida.

Es va dedicar una jornada a la conducta suïcida a la infància i l'adolescència dirigida als professionals dels àmbits educatiu, social i sanitaris amb l'objectiu de posar en comú les actuacions i els recursos actius a la nostra comunitat i a la resta de l'Estat.

8.30 h	Reunió de documentació	
9.00 h	Introducció Patricia Gomez: Psicòloga, consellera de Salut Eva Santiago Rodríguez, consellera de Serveis Socials i Cooperació Marta March i Cerdà, consellera d'Educació i Universitat Presentació: Serafin Carballo García, director de l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor (ODDM)	"Tornes pràctiques en prevenció i tractament de conductes suïcides en aïllament residencial" Marta Martín Higuera i Ribera Santos Suñer, psicòloga amb habilitació sanitària a centres de menors en aïllament residencial de Mallorca "Conducta autolítica en context de mesures d'internament judicial" Bernat M. Vidal Lara, psicòleg clínic del centre d'internament de mesures judicials Fundació D'Estel "La formació com a factor de protecció en la intervenció als centres socioeducatius d'internament" Marta López Roca, mestra i directora de RES Can Baló
9.30 h	Presentació: "Sereny d'altres, reflexions filosòfiques sobre el suïcidi" Antoni Jover Torres, filòsof clàssic, periodista i professor de RES Pau Castrovell (Pineda) Presentació: Oriol Lafau Marchena, psicòleg i coordinador autonòmic de Salut Mental de les Illes Balears	14.00 h Final de la sessió matutna
10.15 h	Taula rodona: "Parlem des de salut" Moderador: Serafin Carballo García, director, psicòleg i director de l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor "Per què es desorienta?" Nicole Haber Esterovic, psicòloga clínic i responsable de l'Observatori del Suïcidi de les Illes Balears "Punt d'atenció estancat per BESMA amb nos autolítica" Teresa Jimeno Balboa, psicòloga de la Unitat d'Atenció i Atenció Breu de l'Institut Balear de Salut Mental de la Infància i l'Adolescència (IBSMA) "Programa REGULAR" Ella Nació Martí i Margalida Rodríguez, psicòlogues clíniques de l'Institut Balear de Salut Mental de la Infància i l'Adolescència (IBSMA) "Què caldrà fer en l'atenció i la prevenció del suïcidi?" Isabel Flores Fernández, doctora, psicòloga i directora de l'Institut Balear de Salut Mental de la Infància i l'Adolescència (IBSMA)	16.00 h Taula rodona: "Parlem des d'educació" Moderadora: Marta Escote Trobat, psicòloga i directora de l'Institut per la Convivència i l'Èxit Escolar "Programa de sensibilització en la prevenció de la conducta suïcida en col·lectius vulnerables: joves i col·leccions" Adelina Sacre Moya, psicòloga sanitària i treballadora i coordinadora del Grup de treball d'investigació, prevenció i assistència de la conducta suïcida del COPIB; Patricia Garcia Pazo, psicòloga sanitària general i membre del Grup de treball d'investigació, intervenció i assistència de la conducta suïcida del COPIB "Salut mental des de la Comunitat Jove" Clara Vidal Thomas, infermera del Gabinet Tècnic de la Gerència d'Atenció Primària Mallorca "Previsió del Programa Públic Tutor de les Illes Balears" Rafel Cervera Balmes, coordinador del Programa Públic Tutor de la Direcció General d'Emergències i Protecció
11.30 h	Pausa Establiment i servei de catering a càrrec dels alumnes de formació professional sanitària de cultura i ensenyament de RES Can Baló (Pont d'Inca, Mallorca)	"Implicació de la comunitat com a factor clau de la prevenció" Marta Miquelà Genu López, orientadora de RES Mallorca "Pràctiques restauratives a les escoles de les Illes Balears com a element de prevenció" Aurorica Galardo Bonet, mestra i directora del CEIP Gabriel Vallsaca (Palma)
12.00 h	Presentació: "Programa d'atenció a la conducta suïcida de l'Hospital Sant Joan de Déu: atenció, investigació i seguiment de futur" Francisco Villar Calabza, director, psicòleg clínic i responsable de la Unitat de Conducta Suïcida del Servei de Salut Mental de l'Hospital Sant Joan de Déu (Barcelona) Presentació: Nicole Haber Esterovic, psicòloga clínic i responsable de l'Observatori del Suïcidi de les Illes Balears	17.30 h Presentació: "Prevenció del suïcidi a Espanya: on som?" Antonio Arasañ-Ramos, psicòleg i president de Fundació Salut Mental Espanya, de Societat Espanyola de Psicopatologia representant a Espanya de la ASP i director del màster en conducta suïcida de la Universitat Pablo de Olavide (Sevilla) Presentació: Oriol Lafau Marchena, psicòleg i coordinador autonòmic de Salut Mental de les Illes Balears
13.00 h	Taula rodona: "Parlem des de serveis socials especialitzats en" Moderador: Tàtil Sacre Ramis, treballador social, psicòleg, antropòleg i cap del Servei de Menors i Família de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS)	18.30 h Conclusions i clausura Oriol Lafau Marchena, coordinador autonòmic de Salut Mental de les Illes Balears i Serafin Carballo García, director de l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor

Es va fer una revisió històrica i filosòfica de la conducta suïcida; es va analitzar la situació actual, i es va parlar de treballar en la prevenció, la detecció, l'abordatge i de desenvolupar eines de futur. Es va donar a conèixer la realitat de programes de prevenció i maneig de la conducta suïcida a altres comunitats autònomes i es va analitzar la situació a les Illes Balears.

S'ha de destacar que en aquesta jornada hi varen participar uns 800 professionals dels diferents àmbits de les Illes Balears, una de les participacions més multitudinàries de professionals que es recorda a la nostra comunitat autònoma i que reflecteix la gran preocupació i sensibilitat cap al problema del suïcidi en la infància i l'adolescència

2. Parlament Infantil de les Illes Balears

Sessió de control i conclusions del VII Parlament Infantil de les Illes Balears

L'1 d'abril de 2019, l'Oficina va assistir a la presentació de les conclusions del VII Parlament Infantil, que havia tengut lloc l'any anterior al Parlament. Una representació d'alumnes del Consell Infantil de Santanyí, del Col·legi Àgora Portals, del Col·legi Mata de Jonc i el Consell Infantil de Formentera es reuniren amb el president del Parlament de les Illes Balears amb la finalitat de presentar aquestes conclusions. A la reunió, també hi va ser present la UNICEF Comitè Balears.

En aquesta ocasió la temàtica ha girat al voltant de les accions per lluitar contra diferents tipus de violències, com la que es pateix en l'àmbit escolar, la masclista, a l'entorn familiar i la violència en el mitjans de comunicació i Internet.

En el 30è aniversari de la ratificació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, s'ha volgut fer notar la importància de facilitar i impulsar espais que acostin la veu de la infància i l'adolescència a les institucions, de construir societats que puguin canalitzar i donar resposta a les iniciatives de participació infantil.

La certesa que les mesures i les accions que es duen a terme tenen un impacte en la infància i que aquesta té molt per proposar i dir ha de constituir la base per crear societats en què la presència de la seva veu impulsi el compliment dels seus drets. En aquest sentit, s'ha volgut propiciar la creació d'espais perquè aquesta representació de la infància i l'adolescència faci propostes i preguntis i qüestionis el que com a societat s'està generant, per tal de posar fi a les violències que es pateixen.

Representants polítics, tècnics i de mitjans de comunicació amb competències en els consells insulars, el Govern i els municipis han contestat les preguntes i els dubtes dels infants i adolescents respecte de les accions dutes a terme en relació amb les demandes que varen fer el passat novembre.

En aquest acte hi han participat: Isabel Cortada, tècnica de benestar de l'Ajuntament de Palma; Joaquín de Maria, director de Participació de l'Ajuntament de Palma; Joana Bardina, directora general d'Educació de l'Ajuntament de Palma; Lydia Jurado, consellera de Sanitat i Benestar Social del Consell d'Eivissa; Maria Cabrisas, consellera de Benestar del Consell de Menorca; Maria Mayans, cap d'Esports d'IB3; Sílvia Tur, en representació del Consell de Formentera; Catalina Mas, vicepresidenta de l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS); Jaume Ribas, director general d'Innovació i Comunitat Educativa del Govern Illes Balears; Rosa Cursach, directora de l'Institut Balear de la Dona, i Marta Carrió, directora general d'Infància, Joventut i Famílies.

Tothom ha exposat davant els nins i nines el que han fet les institucions respecte de les demandes sorgides del VII Parlament Infantil i les propostes de futur.

VIII Parlament Infantil de les Illes Balears

Amb motiu del Dia Universal de la Infància, la UNICEF Comitè Balears i l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència han organitzat, juntament amb el Parlament de les Illes Balears, el VIII Parlament Infantil de les Illes Balears amb el títol «Per mi i pels meus companys i companyes».

En el marc del trentè aniversari de l'aprovació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, a la Sala de Plens del Parlament, nins, nines i adolescents de diferents municipis de les Illes Balears han exposat els seus manifestos, propostes i demandes vinculats als diferents drets recollits en aquest document.

Aquesta activitat s'emmarca en la proposta que ha llançat la UNICEF per reflexionar sobre la necessitat de conèixer i reivindicar el compliment dels 54 articles que refermen els drets infantils en la Convenció sobre els Drets de l'Infant.

Enguany, la jornada, presidida pel Consell Infantil de Formentera, ha girat al voltant del treball fet amb referència a les principals preocupacions dels infants i adolescents de les quatre illes, explicades en format audiovisual, i la lectura dels seus manifestos amb les demandes i els compromisos. El Consell Infantil de Maó ha explicat mitjançant un telenotícies com era la situació dels infants el 1989, any en què es va aprovar l'aprovació Convenció sobre els Drets de l'Infant.

En aquesta edició del Parlament Infantil, hi han participat els consells infantils del deu municipis de les Balears reconeguts per la UNICEF com a Ciutats Amigues de la Infància, el Consell Infantil del Consell de Mallorca i dos centres educatius.

L'Oficina de la Infància i l'Adolescència (OBIA) celebra el Dia Universal de la Infància com una fita històrica pels drets dels nines i nins d'arreu del món. La ratificació de la Convenció sobre els Drets de l'Infant recorda que totes les persones menors d'edat són subjectes de ple dret, i que les administracions i els organismes que es dediquen a defensar els seus drets han de vetlar perquè es compleixin. L'OBIA destaca l'interès superior del menor com un principi universal i amb rang jurídic que tothom ha d'adoptar i recorda que s'ha de respectar el dret dels infants a ser escoltats i que s'ha de tenir en compte la seva opinió sobre totes les decisions que els puguin afectar. Per això, l'OBIA destaca la necessitat de fomentar la participació i la implicació dels infants i joves en el compliment dels seus drets com a agents actius de canvi i fomentar vies perquè puguin crear canals de participació en tots els àmbits de la seva vida.

Propiciar el debat entre nins, nines i adolescents i proporcionar un espai en què puguin tractar els temes i aspectes que els afecten és el millor estímul perquè desenvolupin aptituds i actituds que els permetin sentir-se ciutadans, i interioritzar criteris de sostenibilitat, consciència ecològica i estima cap a l'entorn en el qual viuen.

3. Cooperació amb altres administracions

Una de les àrees d'activitat de l'OBIA és la cooperació amb les administracions i els agents socials per contribuir a divulgar i fer complir els drets dels infants i avançar en aquesta direcció . A continuació, hi ha una relació de les col·laboracions més rellevants.

Projecte «Jo opín!»

L'OBIA ha continuat recollint i analitzant les dades obtingudes en el projecte de recerca denominat «Jo opín!», relatiu a la percepció subjectiva dels menors i dels seus pares i mares o tutors, així com dels professionals, sobre l'atenció que reben a diferents serveis.

L'OBIA vol reforçar el dret dels menors de formar-se un judici propi, d'expressar lliurement la seva opinió en els assumptes que els afecten i de donar-los l'oportunitat de ser escoltats.

Projecte «Sales amigables»

L'objectiu de les sales amigables és millorar el benestar dels menors que han de testificar als jutjats o bé a les seus policials. Per dur a terme aquest objectiu, les sales amigables proporcionen un espai segur i confortable adaptat als menors, en lloc d'exposar-los a freqüents i llargues esperes als passadissos dels jutjats o de la policia i/o en espais freds que, considerant que aquests menors es troben en aquells moments en situacions d'estrès i ansietat perquè han de declarar, es tornen traumàtics.

«Sales amigables» a les seus de justícia

Es tracta d'una iniciativa de l'OBIA que incorpora les sales amigables a les seus judicials. Va començar l'any 2018 i ha continuat el 2019.

Les sales amigables són resultat de la petició que va fer l'OBIA al Ministeri de Justícia perquè se cedís un espai a cada seu judicial per habilitar dependències privades per als infants i adolescents que han de comparèixer als jutjats i tribunals, amb l'objectiu de millorar el benestar dels menors que han de testificar als jutjats. L'objectiu és evitar-los una situació traumàtica innecessària causada pel fet d'haver de veure els seus presumptes agressors.

Les sales de justícia amigables estan habilitades amb mobiliari adaptat, materials lúdics i un sistema de videoconferència que evita que els infants hagin de presentar-se directament a les vistes judicials i que els estalvia l'estrès que freqüentment suposa per a ells comparèixer davant el jutge, el fiscal i la resta d'assistents, amb una escenografia imponent.

A les sales amigables els menors poden estar acompanyats dels seus pares i mares, tutors, educadors o terapeutes. Romanen tancades i només s'obren a petició dels representants dels menors que ho sol·licitin expressament.

A més de les sales amigables que ja varen ser instal·lades l'any 2018 a tots els partits judicials de Palma (Audiència Provincial, jutjats de primera instància i de menors de sa Gerreria i jutjats d'instrucció i penal de l'avinguda d'Alemanya), el 2019 s'ha habilitat la sala amigable del Jutjat de Maó, la qual, a més dels elements que s'han descrit abans, incorpora una càmera Gesell per observar les declaracions que fa el menor davant el psicòleg forense sense interferències d'altres actors judicials. Una part del material ha estat aportat pel Ministeri de Justícia.

L'OBIA ha fet gestions per continuar l'habilitació d'aquests espais a la resta de dependències judicials: Manacor, Inca, Ciutadella i Eivissa.

En relació amb la sala de justícia d'Eivissa, el magistrat jutge degà i el gerent territorial de Justícia han confirmat, al llarg de diverses reunions i comunicacions, el seu compromís per reservar un espai amb les mateixes característiques que la sala de Maó a la nova seu judicial d'Eivissa.

També s'han fet gestions per habilitar una sala amigable a la seu judicial de Manacor; no obstant això, aquest projecte ha quedat pendent que el Ministeri de Justícia autoritzi ampliació d'uns locals annexos per, entre altres coses, instal·lar-hi la sala amigable.

Les gestions per instal·lar una sala amigable a Inca i una altra a Ciutadella no han estat efectives perquè no hi ha espais adequats ni previsió de tenir-los a llarg termini.

Sales amigables a les seus policials

Seguint l'exemple de la iniciativa que va tenir la Guàrdia Civil d'habilitar una sala per víctimes especialment vulnerables, la qual cosa mereix el nostre reconeixement, el mes de novembre de 2019, l'OBIA i la Unitat d'Atenció a la Família i a la Dona del Cos Nacional de Policia varen mantenir una reunió per habilitar una sala d'espera per als menors que han de testificar, sense perjudici que també la puguin utilitzar altres col·lectius vulnerables, com les dones víctimes de violència de gènere. Esperam que, arran d'aquesta col·laboració, al llarg de l'any 2020 pugui ser realitat la sala amigable del Cos Superior de Policia a la seu central a Palma.

4. Col·laboracions amb organismes i recursos institucionals

Una de les tasques fonamentals de l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) és la col·laboració amb diferents organismes, administracions i institucions amb la finalitat de contribuir a millorar les condicions de la nostra infància i adolescència i protegir el seu benestar.

A continuació, s'esmenten algunes d'aquestes col·laboracions més rellevants.

Conselleria d'Afers Socials i Esports

— Secretaria General

S'han analitzat els projectes normatius següents:

Projecte de decret de principis generals pel qual s'estableix el procediment de reconeixement i acreditació de la situació de família monoparental i de família nombrosa.

Projecte de decret pel qual s'estableix el procediment per accedir als ajuts per a menors víctimes de violència masclista o conjugal, o entre persones amb relació anàloga a la conjugal.

Projecte de decret pel qual es regulen els serveis de promoció de l'autonomia personal per a infants d'entre 6 i 12 anys amb discapacitat, en l'àmbit dels serveis socials de les Illes Balears, i es modifica el Decret 85/2010, de 25 de juny, pel qual es regula la xarxa pública i concertada d'atenció primerenca en l'àmbit dels serveis socials de les Illes Balears.

Projecte de decret de modificació del Decret 52/2016, de 5 d'agost, de la renda per a persones en procés d'autonomia personal que han estat sotmeses a mesures administratives de protecció de menors, i del Decret 40/2017, de 25 d'agost, sobre els criteris d'autorització i acreditació d'autonomia personal dels serveis per a joves en procés d'emancipació, i de regulació de la renda d'autonomia personal per a joves que han estat sotmesos a mesures de justícia juvenil.

Projecte de decret que aprovi el reglament de funcionament i d'organització dels centres socioeducatius específics del sistema de justícia juvenil per al compliment de les mesures privatives de llibertat a les Illes Balears.

— Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies

S'ha participat en la sessió de caràcter ordinari del Consell d'Infància i Família de les Illes Balears.

S'ha participat en la Comissió Tècnica de Seguiment dels Punts de Trobada Familiar per Derivació Judicial a les Illes Balears.

— Fundació Institut Socioeducatiu S'Estel (FISE)

S'han fet les visites de supervisió als centres socioeducatius de la FISE.

Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat

— Institut Balear de la Dona (IBD)

S'ha abordat la situació tan greu de violència de gènere a les Illes Balears i s'han revisat els protocols del 2010.

— Direcció General de Relacions Institucionals i amb el Parlament

S'ha analitzat l'Avantprojecte de decret pel qual es regulen els criteris i les condicions mínimes de qualitat i funcionament dels centres d'acollida i serveis d'urgència per atendre les necessitats de protecció, allotjament i promoció de les dones víctimes de violència masclista i de les seves filles i fills.

Conselleria d'Administracions Públiques i Modernització

— Fundació BIT (Balear d'Innovació i Tecnologia)

El Grup de Treball d'Internet Segura, format per l'OBIA, l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar (Convivèxit), l'IB-Jove, la Fundació BIT i l'Institut de Seguretat Pública de les Illes Balears —mitjançant el Programa de Policia Tutor—, ha continuat la col·laboració en la web *Vida digital + segura* i en el projecte «Cibermentors».

Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca

— Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa

S'ha continuat la formació «Qüestions de dret de família en l'àmbit educatiu» al professorat tècnic de serveis a la comunitat (PTSC).

— Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar (Convivèxit)

S'ha reunit per tractar del Pla Autonòmic de Coeducació.

S'ha iniciat la revisió, modificació i actualització del Protocol de detecció, comunicació i actuacions per a alumnes transsexuals i transgènere als centres educatius de les Illes Balears.

S'ha participat en les jornades d'inclusió educativa, per abordar el tema dels drets dels menors amb necessitats educatives especials en l'àmbit educatiu.

— Departament d'Inspecció Educativa

S'ha participat en la reunió de la Coordinadora de Centres Educatius de la barriada de Son Gotleu per tractar del tema de l'abordatge de les situacions de risc de menors alumnes de centres educatius públics de la zona.

Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors

— Direcció General de Pressuposts

S'ha continuat la col·laboració perquè les diverses conselleries puguin dur a terme una avaluació integral de totes les polítiques directament o indirectament relacionades amb la infància, de les seccions pressupostàries i dels ens dels sector públic instrumental que tinguin competència en matèria de menors, serveis socials, educació, sanitat, polítiques de gènere, campanyes divulgatives o qualsevol altra que pugui tenir relació amb la garantia dels drets dels infants. Es pretén que, així, es puguin identificar els programes i les actuacions que incideixen en la millora de la protecció dels menors a l'hora d'elaborar els pressuposts generals.

Conselleria d'Administracions Públiques i Modernització

— Centre d'Emergències 112

— Programa de Policia Tutor

Conselleria de Salut i Consum

— Servei de Salut (IB-Salut)

S'han mantengut reunions amb l'Oficina de Salut Mental de les Illes Balears i l'Observatori del Suïcidi de les Illes Balears.

S'ha plantejat la problemàtica de les incapacitacions de menors d'edat, el pas a l'edat adulta de menors amb greus problemes del desenvolupament i la defensa dels seus drets amb el Centre d'Atenció d'Atenció Primària pel Desenvolupament Infantil (CAPDI).

Conselleria sobre Model Econòmic, Turisme i Treball

— Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT)

S'ha col·laborat en diferents projectes d'investigació impulsats per l'OBIA.

Delegació del Govern a les Illes Balears

— Delegats del Govern

S'ha abordat la necessitat d'assegurar el compliment del Protocol d'atenció a les víctimes menors d'edat per abusos sexuals i maltractaments i el Protocol a les comissaries i casernes de la Guàrdia Civil; la protecció de menors víctimes de violència de gènere davant la greu incidència de la violència de gènere a les Illes Balears; la necessitat de millorar les infraestructures i els espais per a la declaració de denúncies de menors víctimes de maltractaments i abusos sexuals a les dependències policials; la millora del procediment de cites per a menors estrangers no acompanyats per regularitzar la seva situació, així com la millora de l'atenció a les dependències policials d'aquests menors.

— Secretaria General de la Delegació del Govern

S'ha fet el seguiment de l'arribada de menors estrangers no acompanyats (MENA) en pasteres a les costes de les Illes Balears. Així mateix, s'ha col·laborat amb la Brigada d'Investigació Tecnològica (BIT) i el Grup de Delictes Telemàtics (GDT).

— Unitat de Família i Dona (UFAM)

S'han mantengut converses per poder engegar una sala amigable a la seu de la UFAM de la Prefectura Superior de Policia a Palma.

S'ha analitzat la coordinació de la UFAM amb els serveis de protecció dels consells insulars. També s'ha abordat la situació de les sortides no autoritzades i els no retorns de menors residents en centres de protecció, la preocupació de la UFAM davant el fenomen de les fugues de menors de centres i la necessitat de més implicació dels equips educatius de centres davant aquestes situacions. S'ha comentat el suport del Cos Nacional de Policia a les actuacions de prevenció i millora de la convivència veïnal en nuclis com els habitatges socials del Camp Redó a Palma.

— Servei de Premsa del Cos Nacional de Policia (CNP)

S'ha establert un sistema de col·laboració permanent entre el Servei de Premsa del CNP i l'OBIA per tractar de manera adequada les notícies i els comunicats de premsa de la policia relatius a menors d'edat per protegir-ne els drets.

Consell Insular de Mallorca

S'ha analitzat el Projecte de reglament pel qual s'estableix el règim jurídic dels serveis d'acolliment residencial per a persones menors d'edat a Mallorca.

— Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS)

S'ha col·laborat amb la Secció de Suport Tècnic Municipal en les jornades divulgatives de la Llei de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència, com una aposta per la prevenció comunitària. Aquestes jornades s'han adreçat als professionals de la psicologia dels municipis de Mallorca.

S'ha mantengut un contacte permanent per comprovar la situació dels centres de protecció i donar-los devolució de les visites contínues de l'OBIA als centres d'acolliment residencial de protecció. S'han traslladat les queixes de pares i mares amb fills amb mesures de protecció per part de l'IMAS sobre possibles vulneracions dels drets dels seus fills.

D'acord amb la disposició final tercera sobre mediació per a la protecció infantil de la Llei 9/2019, l'OBIA, la direcció de l'IMAS i el Laboratori de Mediació, Resolució de Conflictes i Orientació Familiar de la UIB han abordat el projecte Medchild sobre mediació per a la protecció infantil.

S'han analitzat les possibilitats que ofereix la nova Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, així com les diferents vies de col·laboració en matèria de formació i organització de jornades.

Consell Insular de Menorca

S'ha comentat el projecte de modificació puntual del Reglament orgànic del Consell Insular de Menorca; la creació de la Comissió de Declaració de Risc i de Desempament i Tutela del Consell Insular de Menorca; l'aprovació inicial del seu Reglament de funcionament i l'aprovació de normes provisionals per garantir la legalitat dels procediments en matèria de declaració de risc i desempament de menors.

Consell Insular d'Eivissa

S'ha comentat la situació del Centre de Primera Acol·lida Pare Morei i les reformes necessàries per adequar el centre.

Consell Insular de Formentera

S'ha abordat la situació de la nova ruta que s'ha obert d'Algèria a Formentera i la situació dels menors no acompanyats que han arribat al llarg de l'any.

S'han fet les visites de supervisió a tots els centres d'acolliment residencial de menors gestionats directament pels consells insulars i als concertats amb les entitats col·laboradores habilitades, alguns dels quals també formen part de la Federació d'Entitats d'Atenció a la Infància i l'Adolescència Balear (FEIAB).

Diversos ajuntaments i entitats locals

— Federació d'Entitats Locals de les Illes Balears (FELIB)

S'ha continuat el seguiment de les bones pràctiques i les mesures de seguretat, d'autoritzacions d'activitats i de la prevenció del consum d'alcohol i drogues a les festes populars dels diversos municipis de les Illes Balears.

— Ajuntament de Palma

S'han mantengut reunions de coordinació amb la Direcció General d'Infància i Família de l'Ajuntament de Palma, amb la Regidoria de Serveis Socials i amb la Defensora de la Ciutadania de Palma per tractar de la situació de desallotjament d'infants al poblat de Son Riera (Son Banyà) i fer el seguiment de la situació dels menors a la barriada del Camp Redó (Corea).

Així mateix, atesa la diversitat de protocols de derivació a Protecció de Menors, s'ha abordat la necessitat d'unificar-los. També s'ha tractat de la situació de les Escoles d'Estiu; la situació del SAM Família; els problemes d'habitatge amb famílies amb menors, els quals, d'acord amb la llei, no poden ser tutelats per motius de precarietat o pobresa, i també la necessitat d'ampliar de manera urgent la xarxa de centres de dia a Palma.

— Defensora de la Ciutadania de Palma

S'ha mantengut contacte continu per tractar de situacions de menors d'edat que poden afectar la conculcació dels seus drets.

Fiscalia Superior de les Illes Balears

— Fiscalia Delegada de la Secció de Menors de les Illes Balears

Ministeri de Justícia

- Gerència territorial del Ministeri de Justícia
- Deganat dels Partits Judicials de les Illes Balears
- Presidència de l'Audiència Provincial de Palma

S'han continuat millorant les dotacions i les infraestructures de les sales amigables de justícia, i s'ha posat en marxa, en col·laboració amb la Gerència del Ministeri de Justícia, la sala amigable als jutjats de Maó. Així mateix, s'han mantengut converses amb els deganats d'Eivissa i de Manacor amb l'objectiu de poder completar en el període 2020/2021 la dotació d'aquests espais amigables per als menors d'edat a totes les seus dels partits judicials de les Illes Balears.

S'ha presentat als jutjats de família de Palma el Laboratori de Mediació, Resolució de Conflictes i Orientació Familiar de la UIB per desenvolupar un programa experimental de mediació adreçat al sistema de protecció infantil.

Defensories autonòmiques

— Adjunta per a la defensa dels drets de la infància i l'adolescència del Síndic de Greuges de Catalunya

Universitat de les Illes Balears (UIB) i Fundació Universitat-Empresa de les Illes Balears (FUEIB)

S'ha engegat un estudi d'aproximació a la prevalença de l'explotació sexual comercial de la infància i l'adolescència (ESCIA) de les Illes Balears.

S'ha col·laborat amb el Laboratori de Mediació, Resolució de Conflictes i Orientació Familiar de la UIB per desenvolupar un programa experimental de mediació adreçat al sistema de protecció infantil. També s'han mantengut diferents reunions amb aquesta finalitat amb instàncies judicials, institucions i associacions que treballen en l'àmbit de la mediació a la ciutat francesa de Besiers en un viatge conjunt a aquesta ciutat francesa.

Parlament de les Illes Balears

En aquesta legislatura, s'ha continuat la participació en la Comissió de Seguiment del Pacte Balear per la Infància, formada per gairebé tots els partits polítics amb representació parlamentària, la Unicef Comitè Balears i l'OBIA.

Així mateix, s'han presentat les conclusions del VII Parlament Infantil al president del Parlament i s'ha fet el VIII Parlament Infantil en commemoració del 30è aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant.

S'ha participat en la dotzena edició de la sessió plenària de «Diputats per un Dia» al Parlament de les Illes Balears, organitzada per Aldees Infantils SOS juntament amb l'OBIA i la Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies, en el marc del programa educatiu «Abraça els teus valors». Els infants varen poder reflexionar i debatre sobre els compromisos per fomentar el valor de la confiança.

5. Participació en actes. Agenda

Durant el 2019, l'OBIA ha fet diverses reunions amb entitats i agents socials:

- CAPDI. Reunió sobre temes relacionats amb les dificultats de pares i mares amb fills menors d'edat amb discapacitats greus i com garantir-ne la protecció en el pas a la vida adulta.
- Comissió de Menors Estrangers no Acompanyats. Reunió per intercanviar opinions i informacions amb la finalitat de garantir que els drets dels menors no acompanyats estiguin preservats plenament a les Illes Balears.
- Associació de Pediatria d'Atenció Primària de les Illes Balears. Han continuat manifestant preocupació per la situació de la pediatria a la CAIB, atès que és la comunitat autònoma amb més dèficit de pediatres, fet que pot repercutir en la qualitat de l'atenció sanitària als infants.
- Associació Brilla. Ha presentat diferents situacions que poden vulnerar els drets de la infància.
- Associació Pro Emancipats de les Illes Balears (APEIB). S'ha continuat el contacte amb aquesta associació. Consideram essencial el paper d'aquesta associació i el suport que dona als menors que estan a punt de sortir del sistema de protecció.
- Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes (FAPA Mallorca). S'ha continuat treballant amb aquesta organització en la prevenció del consum abusiu d'alcohol per part dels joves. També s'ha plantejat la necessitat de protegir els menors del risc de practicar totes les formes de joc tant en línia com als establiments específics. S'ha donat suport a la plataforma coordinada per la FAPA Mallorca i s'ha participat en diferents actes que ha organitzat.
- Fundació ANAR. S'ha mantengut contacte permanent amb aquesta fundació per difondre a les Balears el telèfon europeu de la infància 116 111.
- S'ha participat en la Jornada sobre el Diagnòstic del Risc en la Infància i l'Adolescència, organitzada pels Serveis Socials de Palma.
- S'ha participat en la jornada anual d'Amadiba.
- S'ha participat en la jornada del tercer sector per informar de la Llei de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears.

- S'ha participat en una jornada dels policies tutors per presentar la Llei de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears.
- S'ha presentat la Llei de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears als equips municipals d'intervenció familiar (EMIFS) i als policies tutors de Menorca.
- Un grup de professionals de justícia juvenil ha presentat un projecte de validació d'una eina de valoració del risc de joves infractors. Es dona suport al projecte perquè es considera rellevant, atès que les Illes Balears són una de les comunitats en què les joves cometen més delictes.
- Fundació Pacífic. S'ha presentat el projecte sobre investigació oceanogràfica amb la participació de menors amb mesures de protecció i reforma.
- S'ha fet una reunió amb l'entitat d'equitació S'Hort Vell, que fa feina amb infants amb necessitats especials en un projecte de teràpia assistida amb animals (TAA). S'ha creat un grup de treball amb professionals especialistes en TAA per elaborar un projecte experimental dirigit a menors amb mesures de reforma. Està pendent d'implantació.
- L'ONG Infant Perú ha informat sobre les tasques que du a terme al Perú aquesta associació.
- S'ha fet una reunió amb la Plataforma Stop Maltractament Centres d'Acudida.
- Universitat de les Illes Balears (UIB). S'ha treballat conjuntament en un projecte experimental de mediació infantil per a la protecció infantil per ser implementat a l'IMAS seguint les possibilitats que ofereix la Llei 9/2019 en aquest camp.
- UNICEF Comitè Balears. S'ha continuat la col·laboració mútua en defensa dels drets de la infància a les Illes Balears, amb el suport a la Comissió de Seguiment del Pacte Balear per la Infància, els parlaments infantils i l'estudi de la incorporació dels consells insulars al Pacte esmentat.
- Aldees Infantils. S'ha visitat el nou Centre de Dia de Son Gotleu com a recurs d'atenció a menors i de suport a famílies vulnerables.
- IREFREA. L'OBIA ha participat en un projecte europeu liderat per IREFREA sobre prevenció de l'abús d'alcohol en menors.
- Mitjans de comunicació. S'ha mantengut un contacte continuat amb la premsa escrita i digital per treballar la necessitat de tractar de manera adequada les notícies i les informacions referides a menors i el respecte escrupolós als drets dels infants i adolescents.
- Participació en la presentació al COPIB d'un conte sobre la torrentada de Sant Llorenç.

En resum, el 2019 s'han fet els actes següents:

- 39 reunions amb entitats de totes les Illes Balears.
- 39 cites amb particulars (relacionades amb l'obertura d'expedients per part de l'OBIA).
- 17 jornades i presentacions en què l'OBIA ha participat.
- 8 intervencions en diferents mitjans de comunicació.

- 66 reunions amb altres administracions públiques, tant de l'àmbit local com l'autonòmic o l'estatal.
- 15 reunions amb la Conselleria d'Afers Socials i Esports, de la qual l'OBIA depèn orgànicament.
- 30 reunions amb l'equip tècnic de l'OBIA, que s'organitzen per fer el seguiment dels diferents expedients o tractar de temàtiques relacionades amb el dia a dia.
- 8 visites a centres de protecció de menors: durant el 2019 s'han visitat 8 centres de protecció a Mallorca.
- 13 visites als centres de la Fundació Institut Socioeducatiu S'Estel, en què s'ha millorat el canal de demanda dels menors interns per poder atendre les seves peticions.
- 29 actes catalogats com a «altres».

6. Pacte Balear per la Infància

El 19 de novembre de 2013, se signà el Pacte Balear per la Infància, un compromís dels partits polítics amb representació parlamentària (Partit Popular, PSIB-PSOE i MÉS per Mallorca), UNICEF Comitè Balears i l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor (ODDM).

El 22 de setembre de 2015, se signà l'adhesió al Pacte Balear per la Infància dels grups Podem Illes Balears, MÉS per Menorca, El PI, Ciutadans i Gent per Formentera (Grup Mixt).

El 18 de novembre de 2015, una vegada revisat, s'aprovà per unanimitat el Reglament de la Comissió de Seguiment del Pacte Balear per la Infància. L'objectiu d'aquesta Comissió és un òrgan de participació mitjançant el qual es vol promoure més operativitat de funcionament en el compliment dels compromisos adquirits i signats el 19 de novembre de 2013.

A partir d'aquest moment es forma un grup de treball per establir una línia de seguiment dels indicadors relacionats amb la infància a les Illes Balears, crear mecanismes de coordinació i posar en marxa un full de ruta dels indicadors relacionats amb la infància.

Actualment, la Comissió de Seguiment del Pacte Balear per la Infància està formada per un representant de cadascun dels grups signants del Pacte, la UNICEF Comitè Balears i l'OBIA.

El 19 de novembre de 2019, la Comissió ha signat una addenda al Pacte Balear per la Infància. Aquesta addenda respon a la necessitat d'incorporar al Pacte la vinculació amb l'Agenda 2030 i el 17 objectius de desenvolupament sostenible i d'aplicar aspectes establerts en la nova Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears. El document estableix tant els eixos transversals com les àrees prioritàries en relació amb el compliment dels drets dels infants basats en la lluita contra la pobresa, la garantia de l'equitat, l'educació, la salut, la promoció de la participació infantil i adolescent, la lluita per l'eliminació de la violència contra la infància i l'efectivitat de la protecció.

El 2018, l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor, juntament amb la UNICEF, va impulsar la signatura del Pacte Balear per la Infància per part dels grups representats en els consells insulars de les Illes Balears. L'adhesió dels diferents consells insulars al Pacte Balear per la Infància es formalitzà amb la signatura d'un document específic segons les competències dels consells en la matèria.

Els consells insulars tenen un ampli ventall de competències en matèria d'infància i adolescència, tant pel que fa a tutela, guarda i adopció de menors, o menors infractors inimputables (de menys de 14 anys), com en prevenció, esports, cultura, atenció a la drogodependència i, en general, suport tècnic als municipis petits. El compromís dels consells mitjançant l'aprovació en els plens de les corporacions de l'adhesió al Pacte Balear per la Infància constitueix un impuls important en la millora de l'atenció a la infància i l'adolescència a les Illes Balears. S'han fet diferents reunions, en què s'han plantejat els temes que s'expliquen a continuació.

Consell de Mallorca: 7 de maig, 9 de maig i 9 d'octubre

S'ha presentat la graella d'indicadors relacionada amb cadascun dels compromisos signats i dissenyada per fer el seguiment de l'impacte de les accions promogudes per la Comissió amb les dades recollides, com a línia base de l'any 2018, sobre la situació de la infància a Mallorca.

S'ha signat la proposta de reglament que regeix la Comissió.

La Llei 9/2019 preveu el traspàs de la declaració de risc als municipis, per la qual cosa és necessari impulsar mecanismes de formació i recursos per als equips municipals i homogeneïtzar el model. En aquest sentit, i atès que Palma recull el 50 % de les declaracions de risc, aquest municipi ha començat a implantar un pilot. Palma ha creat un regidoria per desenvolupar la Llei. També ha informat de la creació d'una Comissió Interinsular de Protecció dels Infants.

Consell de Menorca: 12 de març

S'ha presentat la graella d'indicadors relacionada amb cadascun dels compromisos signats i dissenyada per fer el seguiment de l'impacte de les accions que promou la Comissió. El Consell de Menorca recollirà les dades en coordinació amb les diferents entitats responsables per tal d'identificar les línies estratègiques, fixar-les i establir unes prioritats i un full de ruta per comprometre les accions per a la nova legislatura amb l'aprovació de tots els representants que conformen la Comissió.

Consell d'Eivissa: 26 de març i 24 d'octubre

S'ha presentat la graella d'indicadors relacionada amb els compromisos signats, que facilitarà el seguiment de l'impacte de les accions que promou la Comissió.

S'ha presentat el Reglament de funcionament de la Comissió de Seguiment.

Consell de Formentera: 26 de març i 24 d'octubre

S'ha presentat la graella d'indicadors relacionada amb els compromisos signats, que facilitarà el seguiment de l'impacte de les accions que promou la Comissió.

S'ha presentat el Reglament de funcionament de la Comissió de Seguiment.

S'ha informat del servei d'atenció de 24 hores.

CAPÍTOL IV

CONCLUSIONS

Valoració de la situació dels drets dels infants i els adolescents a les Illes Balears

A l'hora de parlar de l'estat de la infància i l'adolescència de les Illes Balears s'ha de comentar primer de tot el problema més greu que pateix aquest sector de població: la **pobresa infantil**, atès el molt preocupant índex de nins, nines i adolescents que viuen sota el llindar de pobresa. Són menors que, a causa d'aquesta situació, queden exclosos de les oportunitats que qualsevol infant ha de poder tenir per assegurar una integració plena en la societat i poder gaudir del benestar que correspon al nostre nivell de desenvolupament com a país.

Passen els anys i aquest percentatge continua essent massa elevat, malgrat els encomiables esforços que fan les administracions, malgrat les polítiques de fort contingut social que posen en marxa tant el Govern autonòmic i estatal, i les administracions insulars i municipals, com les entitats del tercer sector i determinades fundacions d'entitats financeres.

Les crisis successives —econòmiques, socials i sanitàries— colpegen una vegada i una altra el mateix sector de població, especialment els més vulnerables, que són els menors. Els diferents **instruments creats** per afrontar aquesta dolorosa realitat, com la renda social, la creació de l'Alt Comissionat per la Lluita contra la Pobresa Infantil, les polítiques fiscals, l'increment del salari mínim interprofessional, el Pacte Balear per la Infància, les adhesions dels consells insulars a aquest Pacte, la creació d'algunes direccions generals d'infància —com és el cas de Palma—, la implantació dels programes d'algunes fundacions d'entitats financeres que fan un esforç notable per dedicar recursos a aquest sector —com és el cas del Programa Pro infància— i la forta implicació del tercer sector en aquesta lluita, semblen insuficients per reduir la taxa de pobresa infantil i situar-la en la mitjana europea.

Ja sabem que les Illes Balears estan entre les primeres comunitats en què hi ha una major desigualtat econòmica, malgrat que es troba entre les primeres en renda. Ja sabem que aquesta situació de partida influeix en altres àmbits, la qual cosa fa que aquest sector de població es desvii del camí que possibilita una vertadera integració social i no pugui gaudir plenament dels drets com a ciutadans.

Aquesta situació de desigualtat social i de pobresa compromet seriosament el gaudi dels plens drets dels nins, les nines i els adolescents. Entre el 22 % i el 25 % de menors, segons el territori de les Illes Balears, estan en risc de pobresa. En el cas de Palma, l'any 2019 és el 25,2 % (Institut Nacional d'Estadística), de manera que supera en un 20 % la mitjana europea. L'informe FOESSA (2019) deixa clar que el percentatge de població que viu en pobresa extrema ha crescut a les Illes Balears i que aquestes diferències augmenten a més velocitat: «Cada vegada hi ha més pobres i cada vegada els pobres són mes pobres, malgrat que la riquesa ha augmentat».

L'impacte de la pobresa en els infants i adolescents és múltiple: dèficits en l'alimentació; insalubritat i amuntegament als habitatges, i efectes negatius en el desenvolupament, sobretot durant la primera infància, amb la manca d'una escolarització que pugui garantir una compensació d'aquestes desigualtats primerenques. La taxa de pobresa continua estable. La situació del nostre mercat laboral, l'elevada temporalitat, la realitat dels treballadors pobres, l'índex de famílies amb tots els membres en atur i el percentatge de monomarentalitat són algunes de les explicacions d'aquesta realitat.

En relació amb **altres àmbits**, com l'**educatiu**, observam una millora en el nombre d'alumnes que obtenen el títol d'educació secundària. Malgrat tot, uns 6.000 alumnes de primària i secundària són repetidors i un 75-80 % són infants en situació de pobresa. Ha millorat el nombre d'alumnes que obtenen el títol de graduat en educació secundària obligatòria, atès que el curs 2018-2019 ha

representat el 86,3 %, davant el 85,5 % del curs 2017-2018. El 63 % dels alumnes de secundària titula a 16 anys. En el cas d'alumnes estrangers, només un 34 % aconsegueix titular al final de l'escolarització obligatòria sense haver repetit cap curs, i un 32,5 % titula amb més de 16 anys (<http://iaqse.caib.es>).

Pel que fa a les repeticions a l'etapa de l'ESO entre el 2013 i 2019, se n'ha produït una reducció molt significativa a tots els nivells, que oscil·la entre el 20 % en el tercer nivell i el 43 % en el primer d'ESO (<http://iaqse.caib.es>).

Quant a altres indicadors, és especialment preocupant que les Illes Balears encapçalin **les situacions de risc** per a la infància a l'Estat espanyol, la qual cosa indica que hem de treballar intensament per millorar el benestar i la integritat dels nostres infants i joves. Així, per exemple, i considerant que les dades del **Registre Unificat de Maltractament Infantil (RUMI)** d'àmbit estatal (les darreres publicades que ofereix l'Observatori de la Infància de l'Estat són de 2018) encara no són acurades (perquè dissortadament no s'ha pogut consensuar un criteri homogeni de registre dels maltractaments a menors entre les comunitats autònomes i el Ministeri), som la comunitat autònoma amb una taxa de notificacions al RUMI més alta de l'Estat (784,8/100.000, Observatori de la Infància 2018), a 150 punts de la segona comunitat autònoma. Segons aquesta mateixa font, també som la primera comunitat autònoma en notificacions valorades com a greus.

En les diferents **tipologies de maltractaments**, som la primera comunitat autònoma en notificacions per abusos sexuals (143,1/100.000), també per maltractaments físics (250,8/100.000), i la segona per maltractaments emocionals (252,2/100.000). Cal dir que, en part, aquest fet respon a la molt important tasca de formació i sensibilització sobre aquests temes dels professionals a càrrec de la Direcció General d'Infància, Joventut i Famílies i d'entitats com RANA i la UNICEF. L'any 2018 s'han produït 4.417 notificacions al RUMI, de les quals el 61,80 % han estat greus (2.731). Per tipologies de maltractaments, el 36,29 % han estat per negligència, el 30,69 % per maltractament psicològic, el 22,09 % per maltractaments físics i el 10,86 % per abusos sexuals. L'escola ha estat la principal notificadora, amb el 48,5 % del total de les notificacions; els serveis socials d'atenció primària han estat els segons, amb el 36,2 %, i després hi ha hagut els serveis de salut, amb el 8 %, i la policia, amb un 7,3 %. En tots els grups d'edat, a excepció del tram de 15 a 17 anys, les Balears han estat la primera comunitat autònoma en notificacions per maltractaments.

Quant a les **dades del RUMI** del 2019, les quals no es poden comparar encara amb la resta de les comunitats autònomes de l'Estat, sí que cal destacar l'augment molt significatiu de notificacions, entorn del 27,8 %, 6.106 notificacions davant les 4.417 de l'any 2018. També cal dir que han augmentat de manera molt notable els casos confirmats (es passa de la sospita a la confirmació i validació per part del serveis corresponents responsables de valorar els casos maltractaments). Així, han incrementat en un 48 % les notificacions de maltractaments confirmats, de 631 a 1.209.

Amb referència a les **notificacions** al RUMI valorades com a greus per part dels professionals notificadors, s'ha produït un increment del 75 %, de 2.731 a 3.586. Aquest fet s'ha d'emmarcar en un procés de formació i sensibilització continuada dels professionals a càrrec de la Direcció d'Infància, Joventut i Família del Govern de les Illes Balears durant uns quants anys i pel qual han passat la majoria dels professionals relacionats amb la infància i l'adolescència d'aquesta comunitat autònoma. Quant a les tipologies de maltractaments, quasi el 40 % han estat negligències en la cura dels infants per causes diverses; el 31,9 %, maltractaments psíquics; el 21 %, maltractaments físics, i el 7,8 %, presumptes abusos sexuals. Aquests darrers casos han davallat del 10,9 % (482) de l'any 2018 al 7,8 % (477) de l'any 2019. Cal subratllar que el 12,4 % de notificacions per maltractaments han afectat menors de 3 anys.

Sigui o no aquest fet fruit de la gran sensibilització del món professional cap a la protecció dels infants i adolescents, hem de treballar molt intensament en la prevenció comunitària amb estratègies a mitjà i llarg termini i avaluar-ne de manera sistemàtica l'impacte en la reducció de

situacions de maltractaments cap als infants i adolescents i en l'increment de la protecció d'aquests menors. No cal posar cap tipus d'excusa davant la manca de criteris unificats a les diferents comunitats autònomes respecte del RUMI i el fet que durant els darrers anys som la primera comunitat autònoma en notificacions, sinó que hem de fer un gran esforç per posar remei a aquest drama que colpeja fortament la integritat dels infants i adolescents.

Pel que fa al context dels **sistemes de protecció**, continua baixant el nombre de menors de 10 anys ingressats en centres de protecció, que representen el 16 % del total d'ingressos, la qual cosa hem d'interpretar com una dada positiva que està en la línia del que la Llei 8/2015 planteja sobre prioritzar altres alternatives per als infants, com ara les famílies d'acollida familiar. El grup d'edat de 15 a 17 anys representa el 55 % del totals d'ingressos en centres d'acolliment residencial de protecció. En relació amb les places de centres residencials, a escala estatal les Illes Balears han davallat fins a l'onzena posició. S'ha de remarcar que l'arribada de menors no acompanyats ha implicat que moltes comunitats augmentassin el nombre de places residencials.

Un altre fet que cal destacar com a positiu ha estat la disminució de tuteles *ex lege*, atès que hem passat d'encapçalar-ne la llista a ser-ne la sisena comunitat autònoma (454/100.000). Quant als motius de baixa dels centres de protecció, s'ha d'intensificar la reintegració familiar. Som la quarta comunitat autònoma, en la línia del que diu la legislació estatal i autonòmica. Continuem entre les primeres comunitats en nombre d'acolliments familiars, malgrat que ens preocupa el nombre d'acolliments que no tenen continuïtat, la qual cosa implica que els menors hagin de retornar als centres residencials.

Un fet que ens ha de preocupar és que les Illes Balears han estat durant uns quants anys la comunitat amb més denúncies per **violència de gènere**, amb la repercussió consegüent que té en la salut mental i el benestar dels infants. El fet continuat d'encapçalar aquesta estadística ens indica el volum de menors exposats a aquesta situació de maltractament emocional, el qual implica ser testimoni impotent de la violència entre els progenitors i el risc que aquests menors puguin adoptar aquest model de resolució de conflictes i aquests rols de víctima i victimari en la seva vida.

No obstant això, hem de dir que som la segona comunitat en **acolliments familiars** com a mesura de protecció més adequada si els menors no poden viure amb els seus pares per alguna raó.

En relació amb el món de la **justícia juvenil**, hem escalat posicions fins a ser la segona comunitat autònoma en taxa de mesures notificades i la tercera en taxa de mesures executades, després de Ceuta i Melilla, en aplicació de l'article 7 de la Llei 5/2000, de 12 de gener. En aquest apartat, encapçalam alguna estadística, com el fet que en el tram d'edat de 14 a 17 anys som la segona comunitat autònoma en mesures notificades, i que en el tram d'edat de 18 a 21 anys som la primera comunitat en mesures de justícia executades. Un dada singular també en relació amb les al·lotes: encapçalam juntament amb Ceuta i Melilla aquesta estadística tant en mesures notificades com executades. Un grup important de joves que han entrat en el món de la justícia juvenil a les Illes Balears provenen del sistema de protecció, i això reflecteix com aquest sistema i el sistema educatiu no han aconseguit que aquests joves puguin tenir un itinerari vital cap a l'èxit escolar i social.

L'any passat comentàrem que aquest panorama ens ha de fer pensar com millorar el nivell de protecció i el benestar dels infants i joves per fer minvar aquests indicadors, els quals assenyalen que estam davant un grup de població vulnerable, infants i adolescents que s'allunyen del sistema.

A continuació, s'exposen algunes observacions sobre l'estat actual a les Illes Balears d'alguns dels drets de la infància i l'adolescència prevists en la Convenció sobre els Drets de l'Infant, a partir de les queixes, els greuges i les preocupacions que s'han traslladat a l'Oficina, així com de les

nostres observacions. D'altra banda, també es fa referència als avanços, o no, dels drets en relació amb l'Informe de l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor de l'any 2018.

DRET DE L'INFANT A NO SER SEPARAT DELS SEUS PARES I DRET QUE ELS PARES REBIN SUPORT (articles 9 i 18 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant)

Serveis socials municipals

Manca de plans municipals d'infància

Hi continua havent una majoria de municipis de les Illes Balears que no disposen de **plans d'infància**, tal com preveu la legislació autonòmica d'infància (així com tampoc no en tenen alguns consells insulars ni el Govern de les Illes Balears). S'ha d'assenyalar que hi ha onze municipis que tenen el distintiu Ciutats Amigues de la Infància, implementat per la UNICEF. Des d'aquí volem fer un reconeixement de la important tasca de la UNICEF per impulsar a les Balears aquest distintiu a més municipis.

Els ajuntaments que opten al segell de **Ciutats Amigues de la Infància** de la UNICEF es comprometen a una sèrie d'objectius, entre els quals hi ha l'elaboració dels plans d'infància. S'ha comprovat que aquests municipis comencen a incorporar una perspectiva d'infància a les diferents accions municipals. Els plans permeten avaluar les necessitats de la població infantil i juvenil, fer-ne un diagnòstic social més acurat, determinar-ne les prioritats i establir les coordinacions amb la resta de sistemes d'atenció als infants i joves i a les seves famílies, sobretot les més vulnerables.

Tota la normativa —internacional (Convenció sobre els drets de l'Infant), estatal (Llei orgànica 8/2015 i Llei 26/2015) i autonòmica balear (Llei 9/2019)— estableix la necessitat de prioritzar el suport a les famílies com a eix bàsic de la política social, suport que s'ha d'iniciar i propiciar justament des de les administracions més properes a les famílies: els ajuntaments.

La situació de pobresa que tenim encara a les Balears fa que els serveis socials municipals hagin de proveir moltes famílies d'un suport bàsic que ajudi a mantenir la convivència.

Aquesta situació de gran heterogeneïtat entre els diferents ajuntaments de les Illes Balears, i, per tant, d'iniquitat per a la població perquè depèn de si viuen en un municipi o en un altre, no ha de continuar. Aquest sector de població no pot dependre de la voluntat, o de la falta d'aquesta, de les corporacions i dels governants de torn. Es tracta d'una qüestió de drets dels ciutadans.

Les diferències no són únicament pressupostàries i de dotacions, sinó també de metodologies, protocols i procediments d'atenció a les famílies i als infants i adolescents. Observam que hi ha ajuntaments que compleixen i que fins i tot s'excedeixen de les dotacions de recursos humans segons la ràtio de població; en canvi, n'hi ha que encara disten molt de complir les seves obligacions pel que fa a aquestes ràtios. Per això, és necessari fer un seguiment institucional que obligui tots els ajuntaments a complir la legislació vigent de manera homogènia.

Habitatge

Al llarg de l'any 2019, juntament amb alguns ajuntaments de les Balears, hem continuat atenent situacions i queixes de famílies i professionals per la **manca d'habitatges**. Aquest tema s'ha agreujat en aquests darrers anys amb la pujada sistemàtica dels **preus del lloguer** de l'habitatge a les Illes Balears, atès que és la comunitat de l'Estat espanyol amb els preus del lloguer més elevats.

La manca d'una política d'habitatges socials en les darreres dècades, afegida a una espiral especulativa amb uns preus dels habitatges sense precedents, ha produït que l'actual parc d'habitatges socials a les Illes Balears sigui dels més reduïts de l'Estat espanyol, amb la qual cosa ha empitjorat aquest problema encara més. Aquest fet explica el significatiu nombre de famílies que viuen en **habitatges compartits** amb altres famílies i també el significatiu nombre d'habitatges que han estat ocupats.

Els **plans d'habitatges socials** requeriran un temps per cobrir aquestes necessitats. Mentrestant, s'ha d'assegurar que totes les línies d'ajudes al lloguer arriben a les famílies que tenen infants i una situació de vulnerabilitat social. Treballar amb l'objectiu de donar suport a les famílies d'aquest col·lectiu a fi de complir el primer dret dels infants, que és viure amb la seva família tal com marquen les lleis, ha de ser una prioritat per al conjunt de les administracions per evitar la no convivència, llevat que hi hagi una situació de perill que atempti contra la integritat dels menors.

Les corporacions locals, de manera individual o mancomunada, han de revisar els **equipaments** d'habitatges d'emergència i altres solucions d'habitatge. La Part Forana de Mallorca no disposa d'un equipament de centre d'acollida de famílies per a una població d'uns 400.000 habitants, la qual cosa constitueix un greuge comparatiu.

Els serveis socials, en general, han de revisar **els requisits i els procediments** per concedir ajudes a les famílies i els han d'adaptar a les necessitats de les persones i no a l'inrevés. La necessària racionalització dels recursos i les prestacions públiques no és incompatible amb una lògica que permeti certa flexibilitat en la distribució, sempre amb uns marges per adaptar-la a situacions que no encaixen en les regulacions i els requisits prevists. Ha de prevaler el benefici per als infants, l'interès superior dels menors, entre els quals hi ha la protecció del vincle parentofamiliar per evitar separacions traumàtiques.

Cal fer un abordatge seriós per tal d'intervenir en situacions que puguin vulnerar la prohibició expressa de la tutela *ex lege* d'un menor d'edat per raons de pobresa segons uns raonaments un poc forçats, com és el cas de l'existència d'altres factors de risc.

Si els ajuntaments no disposen de prou recursos d'habitatge per fer front a **emergències residencials** de famílies del seu municipi, s'ha de posar sobre la taula aquest fet i cercar-hi solucions amb la cooperació amb altres administracions, fins i tot amb la implicació del parc d'habitatges de les entitats financeres, que han de poder formar part dels recursos dels serveis socials per resoldre les situacions d'emergència.

Així, hem observat que hi ha ajuntaments de més de 20.000 habitants que no donen resposta a situacions d'emergència residencial o que no ofereixen ajudes bàsiques; aquest és el motiu pel qual ens arriben queixes.

Servei d'acollida de famílies

Ja hem assenyalat en altres informes que els **centres d'acollida de famílies** necessiten adaptar-se a les necessitats de les famílies i oferir-los els recursos o serveis que ajudin els progenitors a integrar-se i a cercar feina, per a la qual cosa és necessari que els centres proporcionin una atenció dels seus fills menors d'edat que permeti una conciliació efectiva.

Tan sols **Palma** disposa de recursos d'acollida de famílies; en canvi, la **Part Forana de Mallorca i les altres illes** no en tenen cap. Per garantir aquest dret fonamental d'afavorir la vinculació i de prevenir la separació dels menors dels seus progenitors, cal tenir recursos com aquest en el cas que s'hagin de protegir les unitats familiars i se n'hagi de tenir cura en entorns que necessiten més suport.

Educació infantil

S'observa que encara hi ha un nombre significatiu d'infants **de 0 a 3 anys** que no tenen una plaça als centres públics d'educació infantil; els privats són inassumibles econòmicament per moltes famílies. El 2020 encara no hi ha reglaments aprovats pels consells insulars per regular el parc d'escoletes infantils privades. El Consell de Menorca ha fet un procediment administratiu encaminat a aprovar-ne un, però no hi ha constància que els altres consells facin passes en aquesta línia. S'han de poder garantir com més prest millor places de 0-3 anys, sobretot per a infants de famílies més vulnerables. A més, continuam insistint en la necessitat de supervisió pública de les escoletes privades per poder garantir que totes compleixen els requisits d'una atenció adequada.

DRET A UNA BONA EDUCACIÓ (articles 28 i 29)

Educació

Al principi d'aquest INFORME, s'ha comentat la millora dels **indicadors** educatius a les Illes Balears en aquest darrer període, indicadors que reflecteixen que es va en la bona direcció. Tot i aquesta bona evolució, les Balears continuen liderant a escala estatal els indicadors de dificultats d'integració i d'adaptació escolar, d'abandonament i de nombre d'alumnes que no titulen al final de l'escolarització obligatòria.

Hi ha altres indicadors preocupants, com el gran nombre d'**expulsions d'alumnes dels centres**. El curs 2018-2019 s'han produït 5.821 expulsions, 4.999 de les quals han estat expulsions d'alumnes de secundària (memòria de Convivència del curs 2018-2019).

Les expulsions són un fracàs del sistema perquè s'han d'explorar solucions en col·laboració amb els recursos comunitaris que ajudin a canalitzar la inserció escolar d'alumnes amb més difícil encaix. Sempre s'han de donar alternatives educatives a aquests conflictes, i no tant solucions que responen més a les necessitats dels centres que no a les dels alumnes. Atesa la gravetat que aquest problema implica en el nostre sistema educatiu, s'ha de poder desenvolupar una estratègia específica per reduir-ne la dimensió.

Cal destacar l'important esforç dels centres educatius per implementar els diferents **programes i projectes de caire preventiu**, fet que s'ha traduït en una disminució significativa del nombre de conflictes de convivència als centres. Així, cal esmentar algunes de les iniciatives que contribueixen a millorar l'educació, la convivència i la innovació: els plans de convivència, el projecte «Cibermentors», l'acollida de nous alumnes, els escacs a l'escola, els centres educatius promotors de la salut (CEPS), el programa de cooperació Centres Educatius per a la Ciutadania Global i Transformadora, els centres ecoambientals, i també la mediació, les pràctiques restauratives a l'escola i Coeduca Salut.

Escarització de menors nascuts de part múltiple

S'ha observat que en el procés d'admissió al curs escolar de **menors bessons** algun centre educatiu, d'acord amb la seva autonomia de gestió, ha pres la decisió inicial de separar aquests menors en grups o aules diferents, malgrat el desacord dels pares, atès que ho entenen com una situació traumàtica per als seus fills.

Cal recordar que l'article 118.4 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (en la redacció feta per la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa), disposa que, amb la finalitat de fer efectiva la corresponsabilitat entre el professorat i les famílies en l'educació dels seus fills, les administracions educatives han d'adoptar mesures que promoguin i incentivin la col·laboració entre la família i l'escola.

És important que els pares i mares siguin escoltats i que es tenguin en compte la vivència quotidiana de la família. Per això, han de poder fer **aportacions perquè els seus fills bessons no siguin separats** i estiguin en el mateix grup classe.

Així, d'acord amb la normativa esmentada, es fa palès un dels principis en els quals s'inspira el sistema educatiu, configurat d'acord amb els valors constitucionals i fonamentat en el respecte dels drets i les llibertats que hi reconeix, que és el paper que correspon als pares, mares i tutors legals com a primers responsables de l'educació dels seus fills.

A tall d'exemple, ens feim ressò d'una sentència del Jutjat Contenciós administratiu núm. 1 de Badajoz d'11 de gener de 2017 en la qual ja es recullen unes conclusions d'un informe pericial que es presentà com a prova durant el procés i que assenyalava que les decisions sobre les separacions de l'aula dels bessons hauria de ser «consensuada amb els pares, que són els que coneixen els seus fills i són els principals responsables de la seva educació». A més a més, indica que aquests tipus de supòsits han de ser analitzats «en cada cas particular per prendre la millor decisió amb vista a un adequat desenvolupament psicopedagògic i social dels infants i al benestar de les famílies». Per tot això, recomanem que la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca dicti les **instruccions** pertinents perquè com a mesura general els centres educatius que tenguin més d'una unitat escolar a cada curs o nivell educatiu escolaritzin inicialment el fills nascuts en part múltiple en el mateix grup classe i que recaptin l'opinió dels pares o tutors en aquest sentit.

Al llarg del curs escolar, els equips d'atenció primerenca o d'orientació educativa i psicopedagògica han de fer un seguiment adequat per avaluar les circumstàncies relatives a la integració dels menors bessons, i també la conveniència de mantenir o modificar aquesta situació d'acord amb l'interès superior dels infants.

Alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu

Els centres educatius de les Illes Balears han d'atendre menors amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE), la qual cosa en alguns casos implica que s'hagin de repartir els mitjans i els recursos disponibles als centres escolars. És recomanable que aquesta feina es faci de manera objectiva i prioritzant els casos més greus, però sense deixar desatesos altres alumnes que també tenen dret a una atenció individualitzada. Per això, s'aconsella que, no tan sols es tenguin en compte uns criteris genèrics per assignar els mitjans i els recursos disponibles a partir de patrons quantitius, sinó que també es tenguin en compte uns patrons qualitius perquè puguin assolir el màxim desenvolupament personal, intel·lectual, social i emocional, així com els objectius establerts en la legislació d'ensenyament.

Protocol d'assetjament escolar

L'OBIA recomana la intervenció del Departament d'Inspecció Educativa perquè d'ofici i de manera regular faci un seguiment i una avaluació anual de l'aplicació i l'ús efectiu per part de tots els centres educatius del Protocol de prevenció, detecció i intervenció de l'assetjament escolar a les Illes Balears. D'aquesta manera es poden preveure possibles dificultats que derivin de la posada en pràctica del Protocol, especialment en el canvi de les etapes de primària a secundària i en la població infantil més vulnerable. Aquesta tasca s'ha de fer amb l'assessorament a la comunitat educativa i l'aportació de propostes de millora.

Protocol de detecció, comunicació i actuacions per a alumnes transsexuals i transgènere

Arran de la modificació del sistema de protecció de la infància i l'adolescència mitjançant la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, i la Llei 26/2015, de 28 de juliol, s'ha actualitzat la normativa autonòmica mitjançant la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears. D'aquesta normativa, se'n desprèn que, per interpretar i aplicar en cada cas l'interès superior del menor, s'ha de tenir en compte, entre d'altres, el criteri general de la preservació de l'orientació i de la identitat sexual, així com la no-discriminació per aquesta o qualsevol altra condició, i s'ha de garantir el desenvolupament harmònic de la seva personalitat. Per això, es recomana a l'Administració pública competent en matèria educativa que actualitzi aquest Protocol conformement a la normativa indicada per tal de procurar un acompanyament acurat de l'alumnat *trans* menor d'edat.

Pas de primària a secundària

Continuam pensant que s'ha de treballar de manera generalitzada als centres i no de manera experimental en alguns centres, com ja es fa darrerament, per prevenir els efectes indesitjables del pas dels alumnes de primària a secundària, atès que és un dels moments més delicats del procés educatiu dels menors.

Alumnes repetidors

Quasi 6.000 alumnes de primària i secundària repeteixen curs cada any a les Illes Balears. Un 75-80 % dels alumnes repetidors són infants en situació de pobresa. Sabem que la Conselleria d'Educació revisa els criteris per decidir si un alumne ha de repetir o no. Amb referència a aquest tema, la investigació educativa conclou que dona millors resultats la progressió de l'alumne tant des de la perspectiva acadèmica com des de l'emocional. S'ha de poder fer tot el que sigui possible perquè l'escola no sigui un factor perpetuador d'aquestes desigualtats per als alumnes en desavantatge social. Això requereix dotar dels mitjans necessaris, tant de personal com de material, els centres en els quals es concentra una major taxa d'alumnes en aquesta situació.

Educació inclusiva

La normativa nacional i internacional marca clarament la necessitat de garantir als alumnes amb discapacitats de qualsevol tipus una educació inclusiva a l'escola ordinària amb tots els mitjans materials i humans necessaris per garantir que s'atenguin les seves necessitats integrals. Ara bé, hi ha un important col·lectiu de pares i mares d'aquests alumnes i alguns professionals que pensen que perdran tots els avantatges d'una educació adaptada a les seves necessitats que la xarxa de centres específics està donant.

Davant aquesta legítima preocupació, es pot fer la reflexió següent: l'Administració, com pot aportar investigació i experiències per convèncer aquests pares que els seus fills podran gaudir d'una millor integració social i millorar les seves capacitats i competències en una educació inclusiva? Aquest és el repte de les administracions educatives.

DRET A UNA BONA ATENCIÓ DE LA SALUT (article 24)

Salut

Manca de pediatres

S'ha de garantir el dret a una bona atenció sanitària i de qualitat per als infants. A les Illes Balears hi ha un problema estructural en relació amb el **dèficit de pediatres**. No hi ha solucions a curt termini, i entenem que actualment l'IB-Salut intenta donar-hi resposta de maneres molt diverses.

S'ha d'implantar una estratègia a mitjà i llarg termini dins el sistema sanitari que afronti amb valentia aquest problema crònic de manca de pediatres amb l'augment de places de MIR, l'agilització dels tràmits de reconeixement de títols d'especialistes d'altres països, etc. Les associacions de pediatria de les Illes Balears fan propostes a l'Administració per solucionar aquest problema que mereixen ser tengudes en compte.

Pacients pediàtrics

Quan els menors d'edat, com a pacients pediàtrics, han de passar per la sala d'operacions, pot dependre del criteri i la voluntat del facultatiu professional, anestesista o cirurgià, que els pares puguin romandre al costat del seu fill durant el procés anestèsic previ a la intervenció i durant la recepció del menor en sortir-ne, la qual cosa ha implicat que molts de pares i mares es mostrassin disconformes quan no ha pogut ser així.

D'una banda, cal recordar la Resolució A2-25/86, de 13 de maig de 1986, del Parlament Europeu, sobre la Carta Europea dels Infants Hospitalitzats, la qual estableix el **dret del nin o la nina d'estar acompanyat dels seus pares** o de la persona que els substitueixi tant de temps com sigui possible durant la permanència a l'hospital, no com a espectadors passius, sinó com a elements actius de la vida hospitalària, sense que això comporti costos addicionals. L'exercici d'aquest dret no ha de perjudicar en cap cas ni obstaculitzar l'aplicació dels tractaments als quals s'hagi de sotmetre el menor.

D'altra banda, l'article 9 b) de la Llei 5/2003, de 4 d'abril, de salut de les Illes Balears, tracta dels drets comuns de les mares i dels pares en relació amb l'assistència sanitària, i indica que han de tenir accés continuat al seu fill si la situació clínica ho permet, i també han de participar en l'atenció i en la presa de decisions relacionades amb l'assistència sanitària que ha de rebre, si bé se circumscriu només als nadons, la qual cosa fa que normativament no estigui regulat en tot el període de l'edat pediàtrica.

Per això, cal considerar que els pares puguin acompanyar els seus fills menors d'edat en l'accés a la sala d'operacions, durant la inducció anestèsica i també durant la recuperació o reanimació postoperatòria, amb les mesures que garanteixin tècnicament la seguretat del pacient menor d'edat i dels professionals sanitaris que hi intervenguin, amb l'objectiu de disminuir la tensió emocional que provoca al menor el fet de separar-se dels seus pares per sotmetre's a una intervenció quirúrgica.

Per això, se suggereix modificar l'article abans esmentat i, alhora, es recomana a la Conselleria de Salut i Consum i la Gerència de l'IB-Salut elaborar unes instruccions o un protocol de requisits o estàndards d'acompanyament de pacients pediàtrics a l'àrea quirúrgica, la qual cosa pot redundar en benefici dels infants i les seves famílies.

Productes del tabac

Les administracions públiques són conscients que han de vetlar per la salut de les persones menors d'edat; en concret, pel que fa a la prevenció del consum de tabac, així com a la venda i al subministrament dels productes derivats d'aquest.

Especialment en el cas dels infants i adolescents, cal relacionar aquest tema amb l'àmbit esportiu, en què, com ja es preveu, es limita a les instal·lacions i als centres esportius, així com als serveis que es presten en els seus recintes. No obstant això, també és recomanable fer una limitació o prohibició expressa a les instal·lacions i als centres esportius que tinguin els espais a l'aire lliure, així com als accessos i al voltant d'aquests.

Addiccions als jocs i les apostes

Diverses entitats, entre les quals l'OBIA, han signat a final d'any un comunicat conjunt sobre la proliferació de cases d'apostes. En aquest escrit han manifestat la seva preocupació i el seu rebuig respecte de l'increment descontrolat de cases d'apostes a les barriades i als pobles, així com la constant i agressiva publicitat del joc en línia, la qual cosa afecta cada vegada més el jovent.

Entre els **motius** de l'adhesió, cal destacar-ne els següents:

- Aquest tipus de locals tenen més implantació en certes barriades amb una població més desafavorida econòmicament.
- Estan a prop d'espais freqüentats per infants i adolescents, com ara centres educatius o espais d'oci juvenil.
- La publicitat constant i agressiva de les apostes i el joc en línia, amb la participació de personatges públics i de referència per als menors i joves, incentiva i normalitza aquestes pràctiques com una activitat d'entreteniment de baix risc.

Per aquests motius, tenint en compte el col·lectiu d'infants i adolescents com a població vulnerable, la Llei 8/2014, d'1 d'agost, regula totes les activitats relatives al joc i les apostes en les diferents modalitats, i mitjançant el Decret 42/2019, de 24 de maig, pel qual s'aprova el Reglament de salons de joc, s'establí una distància mínima de 100 metres d'aquests tipus d'establiments als accessos d'entrada als centres educatius de menors d'edat, a les zones d'oci infantil i als centres permanents d'atenció als menors.

No obstant això, cal fer un major esforç per protegir la població amb actuacions preventives i de sensibilització, així com d'intervenció en la regulació i l'ordenació per part de les administracions públiques de l'oferta de joc i la concessió d'autoritacions d'obertura de nous establiments de joc i apostes a les Illes Balears, per raons d'interès general d'ordre públic, salut pública, i seguretat i protecció dels usuaris, a més de la prevenció i la protecció del col·lectiu més vulnerable, com és la població infantil i adolescent.

DRET A LA PROTECCIÓ ESPECIAL EN CAS DE RISC DE MALTRACTAMENT, ABÚS O NEGLIGÈNCIA (articles 19 i 20)

Protecció infantil

A la memòria de l'any 2018 s'hi varen fer determinades recomanacions que bàsicament continuen sent vigents un any després. La **manca d'investigació i d'avaluació dels sistemes de protecció**, tant

a les Illes Balears com al conjunt de l'Estat espanyol, és una de les dificultats fonamentals perquè aquests sistemes evolucionin i incorporin una perspectiva de millora contínua. Al principi de les conclusions s'ha assenyalat que la nova normativa —autonòmica, nacional i internacional— obliga a revisar el sistema de protecció i adequar-lo als **estàndards** que exigeix aquest marc legal, no tan sols quant als procediments formals, els quals s'han adaptat, sinó també en relació amb els criteris, els principis i els objectius.

Consideram que els sistemes de protecció de les Illes Balears han d'avançar en **transparència i** han d'implementar plenament la normativa legal vigent en matèria d'atenció a la infància i a l'adolescència. Això requerirà desenvolupar el marc jurídic i tècnic necessari per supervisar-ne el funcionament. Els procediments interns han de ser revisats permanentment per garantir més transparència en la gestió de la informació. Dissortadament, tot i el pas dels anys, hi continua havent els mateixos problemes que dificulten un bon funcionament del sistema: l'heterogeneïtat en els processos de valoració dels equips pel gran pes que encara tenen els factors subjectius; la manca d'ús d'instruments rigorosos de valoració de manera sistemàtica; els freqüents canvis de referents en la gestió del mateix expedient per baixes, acabament dels contractes dels tècnics, trasllats, vacances i altres incidències; l'excessiva càrrega de feina dels professionals... Totes aquestes situacions incideixen en l'alentiment excessiu dels processos de valoració i de les preses de decisió que afecten els menors. Així, convendria que alguns protocols es revisassin, com ara la interrupció dels contactes entre els fills tutelats i els progenitors quan es lleva una tutela, excepte quan la seguretat del menor ho requereixi.

L'article 93 de la Llei 9/2019 estableix un seguit de **criteris d'actuació dels sistemes de protecció** que no són tenguts en compte encara de manera generalitzada; per tant, s'ha de fer un gran esforç per garantir que aquests criteris que marca la Llei se segueixen de manera sistemàtica. Som conscients que la implementació eficient d'aquests criteris requereix canvis en els protocols, els procediments i els models de treball tècnic, però les institucions han de poder comprovar que el seu funcionament s'ajusta a la Llei.

Segons la nostra opinió, alguns dels temes que planteja la Llei 9/2019 i que cal implantar en el funcionament dels nostres sistemes de protecció són els següents:

- Continuitat de la relació del professional de referència assignat al cas mentre la mesura de protecció sigui vigent. Continuem tenint queixes de pares i mares que veuen com canvien diferents professionals, i també els infants es queixen d'aquesta situació en les visites als centres de protecció.
- La disminució de la càrrega de feina dels professionals de protecció, la qual cosa els dificulta la possibilitat de gestionar amb agilitat els seus expedients.
- La formació continuada dels professionals que treballen en aquest sistema, per garantir, com estableix la legislació balear, una especificitat en el sistema d'accés a la feina de protecció infantil (article 93.4), i per oferir als nous professionals una monitorització i supervisió contínues del seu treball en una etapa inicial.
- La promoció de metodologies que fomentin la participació dels pares i mares o les persones que exerceixen la tutela, la guarda o l'acolliment de l'infant.
- La valoració de les situacions de desprotecció, preferentment mitjançant l'aplicació d'instruments tècnics validats.
- La prioritat de la intervenció en l'entorn familiar per facilitar el manteniment de l'infant o l'adolescent en el seu medi sociofamiliar. El treball intensiu per a la reunificació familiar en el

cas que hagi de ser separat un menor dels seus progenitors. La protecció dels processos de vinculació i de continuïtat dels contactes, llevat que això no estigui indicat per raons clares i contrastades. La disposició de tots els recursos de protecció, inclòs l'acolliment familiar, al servei del procés de reunificació. El suport a les famílies biològiques sempre que aquest sigui el programa que calgui implantar.

- L'especialització de professionals en la valoració de la credibilitat dels testimonis en matèria d'abusos sexuals a totes les illes i, en general, la garantia de l'especialització dels professionals que accedeixen a treballar en aquest àmbit. Només a Mallorca es compta amb professionals formats en la valoració de la credibilitat del testimoni de menors.
- La participació de l'infant i l'adolescent i la garantia del seu dret a ser oït, respectant de manera sistemàtica el seu punt de vista independentment de l'edat en totes les decisions que l'afectin. La participació dels pares i mares o les persones que n'exerceixin la tutela o la guarda si és de l'interès de l'infant o l'adolescent en la presa de decisions sobre les mesures i les actuacions de possible aplicació.
- La promoció de la mediació per a la protecció infantil en contextos de discrepància entre la família de la persona menor d'edat i els professionals.
- La implantació de programes de protecció infantil basats en l'evidència científica i la necessitat d'una formació continuada dels professionals per ajustar-ne el funcionament a aquests programes.
- La necessitat de resposta per part de l'Administració als escrits i les sol·licituds formals que presenten les persones incloses en els procediments administratius de protecció en els terminis que estableix la legislació.
- L'adopció d'un enfocament terapèutic en l'atenció dels menors amb mesures de protecció, de manera que es pugui donar resposta a totes les seves necessitats psicoemocionals i educatives en tots els àmbits de protecció, i garantir la inserció dels menors en acolliment residencial i/o familiar en la seva comunitat a fi d'afavorir les xarxes afectives.
- La prevenció de la revictimització secundària i el suport als progenitors perquè puguin exercir la parentalitat de manera adequada. La disposició de tots els mitjans al seu abast per protegir els processos de vinculació, llevat dels casos de pares/mares amb incapacitats parentals cròniques permanents que suposin un perill per a la integritat dels seus fills.
- La necessitat de recerca i avaluació dels sistemes de protecció i dels serveis socials, a diferència del que es fa en altres sistemes, com l'escolar o el sanitari. Aquest fet impedeix saber si les actuacions dels serveis socials primaris i especialitzats, com els de protecció, són eficients a curt, mitjà i llarg termini, tant per als menors com per a les seves famílies, i com es podrien millorar.

Pel que fa a la **formació dels professionals**, com ja hem apuntat en anteriors exercicis s'han «de cercar formats que permetin treballar aspectes més relacionals i vivencials per ajudar a millorar els processos de vinculació dels professionals, tant educadors com tècnics o terapeutes, amb els menors i les seves famílies. També consideram imprescindible que l'acompanyament formatiu i la supervisió dels equips ajudi a millorar les eines de treball i a fomentar la innovació en aquest camp». Recomanam la supervisió externa per reduir el pes dels factors de subjectivitat i poder atendre millor la complexitat d'aquests casos.

Acolliment residencial

- La necessitat de garantir a cada menor acollit a un centre residencial figures afectives adultes estables, tutors de resiliència que aportin processos de vinculació positiva, conscient, càlida, de qualitat i de bon tracte.
- La creació d'espais físics residencials segurs i emocionalment protectors; càlids i personalitzats; amb espais de joc, oberts, on els menors puguin moure's i expressar les seves emocions, i en contacte amb la natura, perquè puguin relacionar-s'hi per mitjà d'horts, petits jardins o amb la cura de qualche animal domèstic.
- L'exigència a les administracions competents en matèria de protecció d'estabilitat dels equips educatius, tant els equips públics com els de les entitats col·laboradores.
- La reducció de la burocràcia en la feina dels educadors, als quals s'exigeix de manera constant fer informes sobre els menors i alimentar les bases de dades específiques. La simplificació dels sistemes de registre perquè aquestes tasques no siguin a costa del temps de feina amb els menors.
- La promoció de la participació activa de les famílies en la vida diària dels menors als centres sempre que sigui possible, amb una perspectiva de coparentalitat, així com el treball per a la integració comunitària dels menors acollits als centres per animar-los a participar en les dinàmiques comunitàries que els permeti establir vincles amb el seu entorn.
- L'asseguració de la formació permanent dels equips educatius respecte dels models de treball educatiu i terapèutic que millor responguin a les necessitats dels menors acollits. L'afavoriment de la supervisió efectiva externa dels equips atesa la complexitat d'aquest treball amb menors, molts dels quals han sofert processos traumàtics. La necessitat d'introduir una perspectiva de millora contínua en els projectes educatius dels centres.
- La necessitat de canviar determinats models tècnics d'intervenció educativa que no s'ajusten a les necessitats dels infants i adolescents amb una trajectòria traumàtica, com ara els models basats en una intervenció contínua de càstigs i reforços, per altres models que incloguin l'afectivitat i els processos reparadors, educatius i terapèutics, per ajudar els menors a elaborar els seus mecanismes de resposta dissociatius, tan freqüents en aquests casos.
- L'adopció del document *El acogimiento com oportunidad de vida*, publicat per la UNICEF (2017), com a model de referència. Aquest text aplega els estàndards de qualitat del model que consideram més adequat en aquests moments (<https://www.unicef.es/publicacion/el-acogimiento-como-oportunidad-de-vida>).
- Les sortides no autoritzades o fugues han disminuït de manera sensible en relació amb anys anteriors. S'ha d'assegurar que es compleix el protocol específic i que es fa tot el possible per mantenir el contacte amb aquests menors per valorar la seva seguretat. Com hem dit en informes anteriors, cal cercar «les causes del fenomen i establir estratègies adequades als centres residencials que contrarestin aquestes dinàmiques i facin atractiva la permanència als centres als menors sense que aquests menors tinguin la necessitat de cercar aventures i experiències excitants fora dels centres».

S'ha de prestar una especial atenció als menors respecte dels quals hi ha sospites que poden estar en risc d'explotació sexual. Atès això i que hem observat que aquest tipus d'activitat varia amb el temps i adquireix noves formes en funció dels canvis socials i de les diferents tipologies d'explotació sexual, l'OBIÀ recomana a les administracions públiques adquirir un coneixement

acurat i rigorós per identificar i reconèixer menors d'edat que en puguin ser víctimes, per a la qual cosa cal considerar la coparticipació de la Universitat de les Illes Balears, orientada a conèixer les investigacions i els antecedents d'àmbit nacional i internacional d'aquesta xacra, així com els factors determinants de l'explotació sexual comercial infantil i adolescent i les seves característiques perquè es pugui prevenir i protegir les persones menors d'edat.

Suport als acolliments familiars

Les Illes Balears continuen liderant el nombre d'acolliments familiar, fet que ha de ser un motiu de satisfacció. S'ha d'aprofundir en un treball triangular amb els acollidors, la família d'origen i els menors acollits, mantenint preferentment el mateix professional de referència que treballa amb totes les parts perquè és la manera d'assegurar que es tenen en compte les necessitats de tots els implicats i que les decisions es focalitzen en els infants. La investigació conclou que donen més bons resultats els acolliments familiars en què s'ha aconseguit un clima de col·laboració entre totes les parts i s'han evitat d'aquesta manera els conflictes de lleialtat que solen tenir els menors en aquestes situacions.

A més, s'ha de donar un fort impuls als acolliments professionalitzats o especialitzats dels quals tracta la Llei 26/2015. Dissortadament, no s'acaba d'engegar aquest programa, que és imprescindible per garantir l'atenció en un entorn familiar d'infants amb problemes més complexos, com ara problemes de conducta, de salut mental o de discapacitat. Requereix que els acollidors tinguin disponibilitat, formació, experiència i una preparació determinada. Aquest és un dels reptes de futur més importants en protecció infantil.

Atenció continuada

En aquests darrers anys hem manifestat la necessitat de trobar una fórmula que permeti ampliar la cobertura horària del Servei de Protecció, tal com demanen els hospitals, la fiscalia i els cossos i forces de seguretat de l'Estat. Només Formentera ofereix aquesta cobertura. És cert que els centres de primera acollida en part donen resposta a necessitats urgents d'acollida protectora, però això implica la separació i la interrupció de la convivència familiar. A l'informe del 2018 comentàvem: «La ruptura i la dilució de vincles familiars és prou delicada. S'ha de ser extremadament cautelosos a l'hora de prendre aquestes decisions, i és evident que als jutjats de guàrdia o a la policia no se'ls pot exigir que tinguin la perícia i el coneixement especialitzat per prendre decisions tan difícils». Per tant, s'ha de garantir una valoració tècnica que permeti així mateix una intervenció en la crisi que freqüentment està a la base d'aquestes situacions.

Adaptació dels serveis a les necessitats de les persones i no a les dels professionals

Mantenim aquest apartat any rere any en els informes perquè, en la nostra opinió, no s'ha resolt, ja que arriba a la nostra oficina la preocupació de professionals i d'algunes famílies sobre aquest tema. Demanam que els diferents programes del Servei de Protecció de Menors adaptin més els horaris d'atenció a les famílies. També s'ha de poder posar especial cura en l'impacte en el rendiment escolar que provoquen les contínues sortides dels menors de les seves aules en horari escolar per assistir a consultes i serveis diferents, ja que s'ha de tenir en compte que la majoria de menors inclosos en el sistema de protecció són infants i adolescents amb necessitats educatives especials i, com dèiem l'any passat: «**És una obligació dels serveis de protecció treballar en coordinació amb l'escola per a l'èxit escolar d'aquests menors**».

Adopció d'un únic sistema de notificació dels maltractaments (RUMI) i obligatorietat de fer-lo servir a tots els professionals siguin de l'àmbit que siguin

El 2019 manifestàvem que: «**És essencial que hi hagi un únic sistema de notificació dels maltractaments a tota la comunitat autònoma que permeti objectivar la vertadera dimensió que**

tenen els maltractaments, la negligència i l'abús en la infància, i que, d'altra banda, permeti veure l'evolució i comparar-la també amb altres zones de l'Estat. Per tant, l'OBIA demana el compromís de totes les administracions públiques (les entitats privades hi estan igualment obligades) a fer servir el sistema consensuat de notificació de maltractaments a la infància». Per tant, continuam demanant la implantació d'aquesta mesura.

Protocol marc interdisciplinari en casos de maltractament infantil

Atesa l'entrada en vigor el mes de maig de la nova Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, resulta necessari revisar el Protocol marc interdisciplinari d'actuacions en casos de maltractament infantil a les Illes Balears i adaptar-hi, per tal que abasti, no tan sols l'atenció dels casos de maltractament, sinó també **la promoció del bon tracte i la prevenció del risc en els infants i adolescents**.

Així mateix, en relació amb els fulls de notificació de risc i maltractament infantil del Protocol marc, cal introduir de manera expressa en els quatre àmbits de detecció (serveis socials, sanitat, educació i policia) els **ítems**, no tan sols de l'abús sexual infantil (ASI), sinó també de l'explotació sexual i comercial infantil i adolescent (ESCIA).

Millora dels espais d'atenció a menors i famílies dels serveis de protecció

Continua plenament vigent el que ja manifestàvem l'any 2018 quant a la inadequació dels espais dels serveis de protecció a Mallorca i a Menorca. Avui dia, a Mallorca està en fase d'implantació un espai nou per a determinats serveis que l'IMAS dedica al servei de protecció de menors. Són totalment inadequades les condicions físiques en les quals treballen aquests equips i s'atenen les famílies a les dues illes esmentades: «La manca de sales d'espera, que fa que les persones hagin d'esperar als passadissos, no són admissibles en ple segle XXI per a una administració que gestiona temes tan delicats i que ha d'oferir unes condicions mínimes d'espais i entorns que ajudin a una bona praxi professional i que donin un bon tracte a les persones usuàries i als professionals. Demanam que els consells de Mallorca i Menorca es plantegin seriosament resoldre tan aviat com sigui possible aquest problema amb uns equipaments, unes infraestructures i uns espais dignes i adequats».

Menors estrangers no acompanyats

Com a continuació de l'informe de l'exercici anterior pel que fa als **nins, nines i adolescents migrants no acompanyats** que arriben a les Illes Balears, cal esmentar l'esforç que s'ha de fer per donar visibilitat a la situació en què es troben en arribar i la transició que fan a l'edat adulta, perquè les conegui la societat en la qual residiran. S'ha de saber el tractament que en fan els mitjans de comunicació social, per tal d'evitar-ne una estigmatització gratuïta; els tràmits de les administracions públiques amb competència en la matèria, que s'allarguen, així com els esforços constants de les entitats que col·laboren en l'acollida i la integració d'aquests infants i adolescents.

És convenient que l'Administració central revisi la legislació d'estrangeria per facilitar la integració dels menors estrangers no acompanyats una vegada que han estat tutelats per una entitat pública. En complir la majoria d'edat, haurien de poder obtenir, alhora, els permisos de residència i de treball, atès que, en general, no els és gens fàcil subscriure un contracte laboral de com a mínim un any de durada per gaudir d'aquest dret.

Així mateix, per una part, la ressenya que es fa als menors estrangers no acompanyats en dependències policials és millorable, atès que, en aplicació de l'interès superior del menor, s'hauria de fer en alguna dependència ubicada fora dels calabossos; per altra part, s'haurien d'agilitzar els tràmits administratius per determinar-ne l'edat, a més d'introduir proves complementàries a la prova òssia per dotar-la de més seguretat jurídica.

Menors infractors inimputables

Les xifres de menors infractors de menys de 14 anys, inimputables, continuen en un ascens preocupant en aquests darrers anys, sobretot a Mallorca. Ens preocupa que, malgrat que hem assenyalat reiteradament aquest important dèficit, molts d'aquests menors infractors —si no abandonen aquests comportaments mitjançant intervencions professionals que estiguin orientades a abordar-ne les arrels— entraran en el circuit de reforma i justícia juvenil i incrementaran les estadístiques de joves amb conductes delinqüencials, que ja encapçalam a escala estatal. L'atenció d'aquest grup de menors correspon, segons la Llei, als sistemes de protecció, per la qual cosa demanam que els consells insulars activin programes basats en l'evidència científica per donar resposta a aquest greu buit que tenim a les Illes Balears. «Són necessaris programes d'intervenció que donin atenció a aquests menors i a les seves famílies amb la incorporació d'elements procedents del camp de les psicoteràpies, com també formació en habilitats socials i emocionals, itineraris formatius i laborals, i justícia restaurativa, reparadora i de mediació» (informe de l'OBIA del 2018).

Posada en marxa del centre per a trastorns del comportament dins el sistema de protecció d'acord amb la Llei orgànica 8/2015

Han passat cinc anys des de l'aprovació de la Llei orgànica 8/2015, que estableix que els sistemes de protecció han de disposar d'un centre residencial per a menors de protecció amb problemes comportamentals sota supervisió judicial, i encara no s'ha creat. L'efecte pragmàtic d'aquest dèficit, com ja apuntàvem en l'exercici anterior, és que obliga «aquests menors a residir a altres centres residencials que no tenen ni l'estructura ni el personal especialitzat per poder-los atendre adequadament, amb tota la distorsió que això produeix en la dinàmica educativa i convivencial. Alguns d'aquests menors són remesos a altres centres de la Península, fet que comporta problemes de desarrelament i de desvinculació amb la seva xarxa natural, i un perjudici per a les seves famílies per haver de desplaçar-se, amb les despesa econòmica que això implica. Tenim un nombre significatiu de menors de protecció fora de les Illes Balears, i fa anys que es demana que es pugui atendre aquests menors a la comunitat autònoma. Pensam que ja és ben hora que finalment es resolgui aquesta qüestió amb la posada en marxa d'un dispositiu especialitzat en coordinació amb l'IBSMIA.»

Manca d'atenció de menors amb problemes d'autoregulació i comportament que desborden la capacitat de contenció de les seves famílies

Continua pendent l'establiment d'un circuit i d'un protocol interinstitucional per poder donar resposta a l'atenció de menors amb problemes que desborden la capacitat de contenció de les famílies i que acaben a urgències o a la unitat d'aguts dels hospitals. Aquestes situacions han estat motiu de tensió entre els dispositius de Salut Mental Infantil i Protecció de Menors quant a l'apreciació de l'existència o no d'una situació de desemparament. Veim més propera la possibilitat d'arribar a un acord entre ambdues institucions i esperam que es pugui concretar al més aviat possible.

Centres de dia

El mapa de recursos socioeducatius a les Illes Balears presenta un greu dèficit de dispositius anomenats *centres de dia*, els quals permeten desenvolupar una tasca socioeducativa, d'oci i temps lliure per a infants i joves que pertanyen a col·lectius vulnerables, per prevenir itineraris de desviació social i donar suport als seus pares. Aquests dispositius comunitaris tenen un paper essencial en la prevenció comunitària perquè donen suport a les famílies i atenen en horari diürn els infants, tant els dies laborables com els caps de setmana i festius. Tenen un cost baix en comparació amb el preu d'una plaça en centres residencials de protecció; per tant, poden constituir un estalvi important de caire econòmic i de patiment familiar.

Justícia

L'interès superior del menors és una assignatura pendent en el sistema judicial del nostre país. En conjunt, podem afirmar que aquest sistema no dona bon tracte als menors, més aviat al contrari, atès que els procediments, els espais, els temps i en general els processos judicials no preveuen adaptar-se a les seves característiques i necessitats. Els infants i els adolescents pateixen en el món judicial, perquè no s'hi garanteix l'interès superior del menor, això independentment de la sensibilitat i la consciència dels operadors judicials, però que el sistema no possibilita fer efectives.

Proves preconstituïdes, anticipades i sales amigables

Consideram essencial que es generalitzin en el sistema judicial les proves preconstituïdes i anticipades per evitar la victimització secundària dels infants que han estat víctimes de delictes. La nostra contribució amb les sales de justícia amigables al llarg d'aquests dos darrers anys ha implicat que els espais judicials puguin disposar de les condicions necessàries per dur a terme aquest tipus de proves. Com ja hem comentat anteriorment, quatre seus judicials de les Illes Balears tenen aquest tipus d'espais habilitats. El Comitè dels Drets de l'Infant, el nou marc legal i el Protocol marc de maltractaments recomanen practicar aquestes proves. Com ja esmentàvem en l'informe anterior, s'han d'establir «els mecanismes de coordinació necessaris dins i fora del sistema judicial perquè els nins i nines no hagin de menester fer més d'una declaració o entrevista d'exploració que serveixi com a prova custodiada quan han estat víctimes d'abusos o maltractaments. Cal establir totes les garanties necessàries, la representació de la defensa del presumpte agressor, la participació del pèrit o especialista per auxiliar el jutge a fer les exploracions, així com la resta d'operadors judicials per complir totes les garanties».

Equips forenses psicossocials a tots els partits judicials

El dèficit d'equips forenses psicossocials en alguns partits judicials de les Illes Balears, com els d'Inca i Manacor, fa que a l'Institut de Medicina Legal hi continuï havent un retard excessiu en la citació i l'avaluació dels menors per part dels equips forenses, amb els efectes traumàtics i el patiment psicològic i emocional consegüents. Amb freqüència, els jutges condicionen les seves decisions a les valoracions d'aquests equips forenses, i això implica que molts menors hagin d'esperar que es prenguin decisions que els procurin el benestar necessari.

Priorització dels casos d'abusos sexuals contra menors en el sistema judicial i incorporació de psicòlegs en l'avaluació forense als jutjats de guàrdia

En els darrers dos informes de l'OBIA s'hi planteja el mateix sobre aquest tema, i desafortunadament no tenim constància que s'hagi produït cap canvi. Aquest era el comentari en els informes anteriors: «La necessària priorització en l'àmbit penal dels casos de presumptes abusos sexuals comesos contra menors, com ja es fa en els casos de violència de gènere, pel fort impacte traumatitzant que aquestes situacions tenen en els menors víctimes. També subratllam que s'hauria d'incorporar un psicòleg de guàrdia a les clíniques mèdiques forenses per poder fer avaluacions ràpides de credibilitat del testimoni dels menors i que no hagin d'esperar mesos perquè siguin avaluats pels professionals, amb la qual cosa es podrien reduir substancialment els temps processals i el patiment dels infants. En aquest sentit, proposam que, en els judicis per abusos sexuals contra menors, les vistes es facin a primera hora del matí per evitar els endarreriments habituals i l'espera d'hores dels menors, amb risc de trobar-se amb el presumpte agressor i el seu entorn».

Coordinador de parentalitat

Sovint arriben a la nostra oficina queixes sobre discrepàncies en els sistemes de guarda i custòdia. No en coneixem dades, però com a hipòtesi es pot dir que hi ha un elevat nombre de dificultats en

els processos civils de separacions que solen afectar negativament els nins i les nines. El sistema no permet garantir la supervisió necessària dels acords i la gestió de les discrepàncies. És necessària una figura de supervisió, com ara els coordinadors de parentalitat, tal com funcionen en altres comunitats autònomes, la funció dels quals és garantir el benestar dels infants al llarg del procés de separació una vegada que s'ha dictat sentència.

DRET A UNA ATENCIÓ ADEQUADA EN EL CAS DE MENORS INFRACTORS (article 40)

Justícia juvenil

Reiteram el que hem manifestat amb anterioritat sobre la manca d'adaptació del sistema de justícia juvenil a les necessitats i les característiques dels joves que han comès delictes quant als **temps processals entre la comissió del delicte i la sentència judicial, ja que són molt dilatats, la qual cosa impossibilita l'ús pedagògic i reparador de les mesures** i contravé la filosofia i l'essència mateixa de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, que fa referència al caire educatiu, rehabilitador i reparador de les mesures de justícia juvenil.

Hem trobat deficiències en el sistema de defensa jurídica dels menors que han comès delictes, deficiències que hem traslladat a l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears. Aquestes es refereixen a la continuïtat dels contactes, més enllà de l'assistència lletrada en el moment de la detenció en comissaria o en el moment de la compareixença del menor davant el jutge. Els menors es queixen de l'absència de tracte amb els seus representants legals, de la manca d'informació processal, de la manca d'informació a les seves famílies i del fet que els seus representants legals en general els recomanen la conformitat, contrària a vegades als seus interessos. Aquests joves demanen uns representants legals més disponibles i propers. També observam que hi ha una falta de coordinació entre aquests advocats i els educadors.

Reforma

Hem afirmat en aquests darrers anys que els **centres socioeducatius** Es Pinaret i Es Fusteret no són establiments que reuneixin les condicions necessàries d'habitabilitat; que puguin respondre a les necessitats dels menors, i que ofereixin els espais i les infraestructures per a un treball educatiu, rehabilitador i terapèutic adequat.

Tenim constància que la inauguració de l'ampliació d'Es Pinaret està prevista per al segon semestre de l'any 2020 i que els retards han estat deguts a circumstàncies alienes al Govern. A més, els responsables d'aquesta àrea asseguren que el canvi d'ubicació d'Es Fusteret, centre socioeducatiu per a adolescents, també serà durant el segon semestre del 2020.

Al llarg del 2019, les famílies no han disposat d'espais adequats per visitar els seus fills. Els menors dels dos centres han manifestat queixes en relació amb el menjar, tot i que tenim constància que s'hi han cercat solucions. També els joves han comentat que volien fer activitats que els agradassin i que volien que es millorassin les condicions del gimnàs (a Es Fusteret no tenen aquest espai). Així, veim la necessitat d'incorporar als centres línies de treball que han demostrat que poden tenir un paper motivador i terapèutic: TAA (teràpia assistida amb animals), *biodansa*, teatre social, capoeira, *mindfulness*, planificació de viatges educatius (com fer el camí de Sant Jaume), expedicions marítimes educatives i científiques, tallers de recuperació d'instruments musicals i aprenentatge musical.

L'Institut Balear de Salut Mental dona cobertura als dos centres, com també Projecte Jove, amb el qual es tenen concertades unes quantes places. D'acord amb la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, hi pot haver interns de més de 18 anys,

motiu pel qual es considera necessari que un psiquiatre d'adults també ofereixi servei als dos centres.

Cal dir que al llarg de l'any 2019 hi ha hagut una disminució més que sensible de la taxa de conflictes de convivència i de fugues dels centres.

A continuació, s'exposen algunes altres qüestions que es plantejaven en informes anteriors i que encara no han estat resoltes:

- La **necessitat d'acompanyament policial en els trasllats de menors** dels centres de reforma juvenil als jutjats o a consultes mèdiques, sobretot en el cas d'al·lotes víctimes d'ESI.
- **Manteniment d'una línia d'informació permanent amb les famílies** sobre la seva situació processal i la seva evolució als centres.
- Posada en marxa d'una **extensió de línia de bus llançadora fins al centre Es Pinaret**, atesa la distància des del Pont d'Inca fins al centre.
- És **urgent posar en marxa el projecte de centre terapèutic** per a aquests menors, atesa l'elevada taxa de menors amb mesures de justícia juvenil que tenen problemes de salut mental i de drogodependències. Per entrebancs administratius, no s'ha pogut executar, tot i que ja hi ha disponibles uns terrenys i un projecte arquitectònic. Demanem que se n'iniciï la construcció tan aviat com sigui possible.
- Suport al **treball educatiu per a l'èxit escolar** d'aquests joves perquè puguin avançar en el seu procés educatiu.

DRET A L'ESBARJO, AL JOC I A ACTIVITATS RECREATIVES (article 31)

Esports

En l'àmbit esportiu, cal continuar garantint un escenari de respecte, absent de violència i en un clima de convivència saludable, per la qual cosa recomanem a les administracions públiques competents avançar juntament amb les federacions i els clubs esportius perquè s'enegui un protocol marc d'actuació de prevenció, detecció i actuació en casos d'assetjament i abusos a menors d'edat esportistes.

DRET A LA INFORMACIÓ (article 17)

Mitjans de comunicació

Cal demanar als mitjans de comunicació una cautela especial a l'hora de contrastar els fets abans d'emetre o ser publicades les informacions que concerneixen persones menors d'edat, atès que poden afectar el seu **honor**, la seva **intimitat personal** i la seva **imatge**, tant si són presumptes infractors com víctimes de fets delictius o altres circumstàncies i, en especial, en els casos que, per la gravetat que tenen, siguin «**mediàtics**» i provoquin alarma social entre la població. Per això, sabedors que el dret a la informació està reconegut a la Constitució com un dret fonamental i que, en aquests casos, no hi ha dubte que hi pot haver un interès públic, recomanem que la informació periodística s'elabori amb criteris basats en el respecte a les persones menors d'edat i en observança de l'interès superior del menor per tal d'evitar que una possible caracterització d'aquests els pugui reportar algun tipus de perjudici.

Així, com a exemple concret, cal fer un esforç de sensibilització cap al col·lectiu de **menors migrants no acompanyants** que arriben a les Balears, atès que sovint són notícia en els mitjans de comunicació com a protagonistes de fets delictius, la qual cosa fa que socialment se situïn a la diana i siguin estigmatitzats sense raó. Visibilitzar i donar a conèixer la seva situació, els motius que els empenyen a venir o la realitat dels seus països d'origen ajudaria a crear consciència i a entendre'ls.

Hem observat que els **fòrums** que figuren en la premsa digital per comentar les notícies no ajuden de cap manera a protegir els drets dels menors, sobretot quan els comentaris es poden enviar anònimament; ans al contrari, sovint són font de vulneració dels seus drets.

Cal recordar, per tant, l'**Estatut de la víctima del delict**e, que disposa que «els poders públics fomentaran campanyes de sensibilització social en favor de les víctimes, així com l'autoregulació dels mitjans de comunicació social de titularitat pública i privada en ordre a preservar la intimitat, la dignitat i els altres drets de les víctimes. Aquests drets hauran de ser respectats pels mitjans de comunicació social».

Per últim, cal assenyalar que els periodistes tenen un deure professional: informar, però també un deure social: ajudar a prevenir casos que afecten els menors d'edat, per exemple donant informació útil i complementària en les notícies, com ara indicar la **línia d'atenció a l'infant i a l'adolescent 116 111** (les 24 hores, gratuïta i confidencial).

RECONeixEMENTS

Des de fa uns quants exercicis, incorporam aquest apartat de reconeixements especials a les iniciatives o als projectes que hem considerat innovadors o que han estat especialment rellevants per l'efecte beneficiós i l'aportació a la millora del benestar dels infants i els adolescents de les Illes Balears. Així, a més dels que es varen esmentar en l'informe anterior, volem reconèixer els següents:

A la **Plataforma per un Oci de Qualitat de les Illes Balears** (integrada per diverses administracions i entitats públiques i privades), per difondre un «Model de gestió de festes locals» com a bona pràctica per prevenir el consum d'alcohol entre els menors d'edat i per promocionar un oci saludable. Aquest model pot servir de guia als municipis a l'hora d'organitzar les festes populars als espais públics i pot implicar la ciutadania i les entitats en tot el procés, la qual cosa s'ha plasmat en un document elaborat pels ajuntaments, l'Institut Mallorquí d'Affers Socials i la Direcció General de Salut Pública i Participació.

Als **Punts de Trobada Familiar (PTF)**, per la implementació d'un servei d'atenció psicològica especialitzat en matèria de família que permet un abordatge integral de les dificultats que genera l'alt nivell de conflicte que tenen algunes de les famílies usuàries dels PTF, així com l'abordatge i l'atenció individualitzats i fora de l'horari del règim de visites per part de l'equip tècnic, format, principalment, per professionals de la psicologia, l'educació i el treball social. Gràcies a aquestes mesures, s'ha pogut treballar la problemàtica específica de cada família i establir un pla de feina individual que possibilita que es puguin millorar els processos que fan les famílies als PTF i acordar sortides per haver assolit els objectius que permeten prevenir recaigudes que provoquin el retorn al servei.

Al **Departament de Pressuposts** de la Conselleria d'Hisenda i Relacions Exteriors, per l'impuls en l'elaboració dels pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears a l'efecte de dur a terme una avaluació integral de totes les polítiques directament o indirectament relacionades amb la infància: les seccions pressupostàries, els ens dels sectors públics instrumentals que tenen competència en matèria de menors, els serveis socials, l'educació, la sanitat, les polítiques de

gènere, les campanyes divulgatives o qualsevol altra que indirectament tengui relació amb la garantia dels drets dels infants.

A la **Comissió d'Assumptes Socials i Drets Humans del Parlament de les Illes Balears**, per la implicació i el seguiment de les temàtiques i polítiques que afecten els infants i els adolescents.

A les **Oficines d'Ajuda de Víctimes del Delicte**, per la seva tasca de suport als usuaris menors d'edat que han patit delictes greus o molt greus.

Al **Departament de Comunicació del Cos Nacional de Policia**, per la seva sensibilitat en el divulgació adequada de la informació en els comunicats de premsa relacionats amb menors.

Les associacions constituïdes per menors extutelats com l'**Associació Pro-Emancipats de les Illes Balears (APEIB)**, per la defensa que fa dels interessos dels menors, el suport, l'assessorament i la sensibilització social.

RECORDATORIS LEGALS

Dret de les persones menors d'edat a ser oïdes i escoltades

Cal recordar que la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, i també en l'àmbit estatal la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, afectada per la modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència de l'any 2015, reconeix a les persones menors d'edat el **dret a ser oïdes i escoltades**, tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procediment administratiu, judicial o de mediació en què estigui immers l'infant o l'adolescent i que condueixi a una decisió que incideixi en la seva esfera personal, familiar o social. S'han de tenir en compte les seves opinions i s'han de motivar les resolucions administratives o judicials que deneguin l'audiència d'aquests, seguint quatre idees fonamentals de l'escolta (ja apuntades pel Defensor del Poble): que el menor s'expressi lliurement, que disposi d'informació per fer-ho, que l'audiència es produeixi en un entorn amigable i que el que digui sigui pres en consideració.

D'acord amb aquesta previsió, a l'article 23 de la Llei 9/2019 s'estableix el que es transcriu a continuació:

1. Les persones menors d'edat tenen dret a ser oïdes i escoltades sense cap discriminació per edat, diversitat funcional o qualsevol altra circumstància, tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procediment administratiu, judicial o de mediació en què estigui afectades i que condueixi a una decisió que incideixi en la seva esfera personal, familiar o social, i s'han de tenir en compte degudament les seves opinions, segons la seva edat i maduresa. Per a això, les persones menors d'edat han de rebre la informació que els permeti l'exercici d'aquest dret en un llenguatge comprensible, en formats accessibles i adaptats a les seves circumstàncies. Es comprovarà que el menor comprèn qualsevol manifestació o opinió. En els procediments judicials o administratius, les compareixences o audiències de l'infant o l'adolescent tenen caràcter preferent, i s'han de dur a terme de manera adequada a la seva situació i desenvolupament evolutiu, amb l'assistència, si és necessari, de professionals qualificats o experts, mirant de preservar la seva intimitat i utilitzant un llenguatge que li sigui comprensible, en formats accessibles i adaptats a les seves circumstàncies. Se l'ha d'informar tant del que se li pregunta com de les conseqüències de la seva opinió, amb total respecte a totes les garanties del procediment.

2. S'ha de garantir que la persona menor d'edat, quan tengui prou maduresa, pugui exercir aquest dret pel seu compte o a través de la persona que designi perquè la representi. La maduresa l'ha de valorar personal especialitzat, tenint en compte tant el desenvolupament evolutiu com la seva capacitat per comprendre i avaluar l'assumpte concret que s'ha de tractar. Es considera, en tot cas, que té prou maduresa quan té dotze anys complerts. Per garantir que la persona menor d'edat pugui

exercir aquest dret pel seu compte, l'han d'assistir, si escau, intèrprets. L'infant o l'adolescent pot expressar la seva opinió verbalment o a través de formes no verbals de comunicació. No obstant això, quan no sigui possible o no convengui a l'interès de l'infant o l'adolescent, se'n pot conèixer l'opinió a través dels seus representants legals, sempre que no tinguin interessos contraposats als seus, o a través d'altres persones que, per la seva professió o relació d'especial confiança, la puguin transmetre objectivament.

3. Sempre que en via administrativa o judicial es denegui la compareixença o l'audiència d'una persona menor d'edat directament o a través d'una persona que la representi, la resolució ha de ser motivada en l'interès superior de la persona menor d'edat i comunicada al Ministeri Fiscal, a l'infant o l'adolescent i, si escau, al seu representant legal, i s'han d'indicar explícitament els recursos existents contra aquesta decisió. En les resolucions sobre el fons s'ha de fer constar, si s'escau, el resultat de l'audiència a l'infant o l'adolescent, així com la valoració.

Defensa i foment de la funció social de l'habitatge en famílies en situació de protecció especial

La Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia, estableix en l'article 16.3 que, en qualsevol cas, l'actuació de les administracions públiques de les Illes Balears s'ha de centrar primordialment en l'àmbit de la defensa integral de la família, entre d'altres. A l'article 16.4 s'especifica que «Les administracions públiques, en el marc de les seves competències respectives, han de promoure les condicions necessàries perquè els drets socials dels ciutadans de les Illes Balears i dels grups i col·lectius en què s'integren siguin objecte d'una aplicació real i efectiva».

Atès això, entre altres motius, part de les anàlisis de les polítiques públiques mostren que, per lluitar contra l'exclusió social i per reduir la desigualtat social, les polítiques de protecció i suport a les famílies són especialment eficients, perquè tenen un caràcter transversal i universalista i faciliten la incidència de les polítiques més específiques.

Per aquest motiu, a les Illes Balears, la Llei 8/2018, de 31 de juliol, de suport a les famílies, té com a objectius bàsics integrar el conjunt d'actuacions que es desenvolupen des de diferents departaments de l'Administració autonòmica en un únic marc normatiu, definir nous serveis i prestacions per a les famílies i definir les situacions familiars que requereixen més protecció, especialment pel que fa a les situacions familiars vinculades a vulnerabilitat, risc i dependència o discapacitat.

Així, cal recordar l'article 29 de la Llei 8/2018, relatiu a les mesures en matèria d'habitatge, i fer un esforç per aplicar-lo i desenvolupar-lo:

El Govern de les Illes Balears fomentarà el lloguer, la rehabilitació i la promoció d'habitatges en el marc d'un pla específic encaminat a ordenar la gestió social de l'habitatge d'acord amb els requisits i les condicions que s'estableixin. Per aconseguir aquesta objectiu, es desenvoluparan actuacions adreçades a impulsar i promoure programes d'accés a l'habitatge que s'adaptin, prioritàriament, a les famílies en situació de protecció especial.

ANNEXOS

PRESSUPOST

Al llarg d'aquests darrers anys, l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència, adscrita a la Conselleria d'Afers Socials i Esports, ha tengut el suport pressupostari del Govern de les Illes Balears, pressupost que pretén respondre a les necessitats per assolir un bon funcionament i la projecció en la societat balear.

En aquest exercici del 2019, s'ha disposat d'un pressupost total de 367.266 euros per complir el programa per desenvolupar la protecció i la defensa dels drets dels infants i adolescents de les Illes Balears.

Pressupost de 2019	
Capítol 1	161.226,00 €
Capítol 2	206.040,00 €
TOTAL	367.266,00 €

LEGISLACIÓ

LEGISLACIÓ GENERAL

Convenció sobre els Drets de l'Infant, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989.

Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 13 de desembre de 2006.

Constitució espanyola, de 27 de desembre de 1978.

Estatut d'autonomia de les Illes Balears, en la redacció donada per la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer.

Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil.

Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència.

Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència.

Llei 17/2006, de 13 de novembre, integral de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears (*vigent fins al 27 de maig de 2019*).

Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears (BOIB núm. 26, de 28 de febrer de 2019) (*vigent des del 28 de maig de 2019, modificada per la Llei 19/2019, de 30 de desembre, de pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2020 - BOIB núm. 175, de 31 de desembre de 2019*).

Decret 16/1997, de 30 de gener, pel qual es regula l'Oficina Balear de la Infància i l'Adolescència (OBIA) de les Illes Balears, modificat pel Decret 83/1998, d'11 de setembre, i el Decret 25/2000,

de 25 de febrer, afectat per la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears.

ÀREES TEMÀTIQUES I SECTORIALS

a) Integració social i protecció jurídica del menor

Codi civil (especialment el llibre I i, d'aquest, el títol VII, sobre les relacions paternofilials).

Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal.

Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.

Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.

Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.

Llei 8/1997, de 18 de desembre, d'atribució de competències als consells insulars en matèria de tutela, acolliment i adopció de menors.

Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil.

Llei 18/2001, de 19 de desembre, de parelles estables.

Llei 40/2003, de 18 de novembre, de protecció a les famílies nombroses.

Llei 42/2003, de 21 de novembre, de modificació del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil en matèria de relacions familiars dels nets amb els padrins.

Llei 13/2005, d'1 de juliol, per la qual es modifica el Codi civil en matèria de dret a contreure matrimoni.

Llei 54/2007, de 28 de desembre, d'adopció internacional.

Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials de les Illes Balears.

Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària.

Llei 14/2010, de 9 de desembre, de mediació familiar de les Illes Balears (*modificada per la Llei 13/2019, de 29 de març, per la qual es modifica la Llei 14/2010, de 9 de desembre, de mediació familiar de les Illes Balears - BOIB núm. 42, de 2 d'abril de 2019*).

Llei 5/2012, de 6 de juliol, de mediació en assumptes civils i mercantils.

Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes.

Llei 7/2015, de 10 d'abril, per la qual s'estableix el marc regulador dels processos d'autonomia personal de menors que han estat sotmesos a una mesura de protecció o reforma.

Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

Llei 8/2016, de 30 de maig, per garantir els drets de lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals i per erradicar l'LGTBI-fòbia.

Llei 7/2017, de 3 d'agost, per la qual es modifica la Compilació de dret civil de les Illes Balears.

Llei 11/2017, de 20 de desembre, de modificació de la Llei 4/2013, de 17 de juliol, de coordinació de les policies locals de les Illes Balears.

Reial decret llei 9/2018, de 3 d'agost, de mesures urgents per al desenvolupament del Pacte d'Estat contra la violència de gènere.

Llei 3/2019, d'1 de març, de millora de la situació d'orfanat de les filles i fills de víctimes de violència de gènere i altres formes de violència contra la dona (BOE núm. 53, de 2 de març de 2019).

b) Educació i cultura

Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa.

Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears.

Llei 34/1988, d'11 de novembre, general de publicitat.

Llei 1/1992, de 8 d'abril, de protecció dels animals que viuen a l'entorn humà.

Llei 3/1993, de 4 de maig, per a la millora de l'accessibilitat i de la supressió de les barreres arquitectòniques.

Llei 39/1999, de 5 de novembre, per promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores.

Llei 27/2005, de 30 de novembre, de foment de l'educació i la cultura de la pau.

Llei 10/2006, de 26 de juliol, integral de la joventut.

Llei 14/2006, de 17 d'octubre, de l'esport de les Illes Balears.

Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual.

Llei 2/2010, de 7 de juny, del Consell Audiovisual de les Illes Balears.

Llei 5/2013, d'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears.

Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic d'instal·lació, accés i exercici d'activitats a les Illes Balears (*modificada per la Llei 6/2019, de 8 de febrer, de modificació de la Llei 7/2013, de 26 de novembre, de règim jurídic d'instal·lació, accés i exercici d'activitats a les Illes Balears - BOIB núm. 21, de 16 de febrer de 2019*).

Llei 7/2014, de 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears.

Llei 11/2014, de 15 d'octubre, de comerç de les Illes Balears.

Llei 45/2015, de 14 d'octubre, de voluntariat.

Llei 9/2017, de 3 d'agost, de regulació de les corregudes de toros i de protecció dels animals a les Illes Balears.

Llei 11/2019, de 8 de març, de voluntariat de les Illes Balears (BOIB núm. 34, de 14 de març de 2019).

Llei 12/2019, de 12 de març, de consultes populars i processos participatius (BOIB núm. 36, de 19 de març de 2019).

Llei 15/2019, de 29 de març, de modificació del Text refós de la Llei de consells escolars de les Illes Balears, aprovat pel Decret Legislatiu 112/2001, de 7 de setembre (BOIB núm. 43, de 4 d'abril de 2019).

c) Salut

Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs.

Llei 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat.

Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.

Llei 5/2003, de 4 d'abril, de salut de les Illes Balears.

Llei 4/2005, de 29 d'abril, sobre drogodependències i altres addiccions a les Illes Balears.

Llei 28/2005, de 26 de desembre, de mesures sanitàries enfront del tabaquisme i reguladora de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac.

Llei 1/2006, de 3 de març, de voluntats anticipades.

Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

Llei 16/2010, de 28 de desembre, de salut pública de les Illes Balears.

Llei 17/2011, de 5 de juliol, de seguretat alimentària i nutrició.

Llei 26/2011, d'1 d'agost, d'adaptació normativa a la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social.

Llei 8/2014, d'1 d'agost, del joc i les apostes a les Illes Balears.

Llei 4/2015, de 23 de març, de drets i garanties de la persona en el procés de morir.

Llei 8/2017, de 3 d'agost, d'accessibilitat universal de les Illes Balears.

d) Funcionament de les administracions públiques i de les entitats privades

Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local.

Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques.

Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic.

e) Informàtica, Internet i noves tecnologies

Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic.

Llei 56/2007, de 28 de desembre, de mesures d'impuls de la societat de la informació.

Llei 9/2014, de 9 de maig, general de telecomunicacions.